

Tisdagen den
15 mars 1977

Tisdagen den 15 mars

Kl. 15.00

Meddelande om
interpellationssvar

§ 1 Justerades protokollen för den 4 och 7 innevarande månad.

§ 2 Meddelande om interpellationssvar

1976/77:99 om Sveriges Radios verksamhet i Gävleborgs län

*Om förfarandet vid
förhör med barn
enligt lagen om
tillfälligt omhän-
dertagande*

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen får jag meddela följande. Min avsikt är att enligt överenskommelse med herr Gillström besvara hans interpellation om Sveriges Radios verksamhet i Gävleborgs län den 22 mars.

§ 3 Om förfarandet vid förhör med barn enligt lagen om tillfälligt omhändertagande

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara herr Börjessons i Falköping (c) den 28 februari anmälda fråga, 1976/77:281, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat mig om jag vill medverka till att föräldrar eller annan vårdnadshavare underrättas vid förhör av person som kan tänkas vara under 15 år.

Befogenheten för polisen att ta hand om barn under 15 år enligt 2 § lagen om tillfälligt omhändertagande är begränsad till vissa nödfallsliknande situationer. Förutsättningen för ett sådant ingripande är att barnet anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär en överhängande och allvarlig risk för dess hälsa eller utveckling och att polisen bedömer att det inte går att få barnet att återvända hem självmant. Under sådana förhållanden skall barnet genom polisens försorg skyndsamt överlämnas till föräldrar, annan vårdnadshavare eller barnavårdsnämnden. Både av förarbetena till bestämmelsen och av rikspolisstyrelsens tillämpningsföreskrifter framgår att barnet i första hand skall lämnas till vårdnadshavaren. För den händelse att polisen inte får reda på namn och adress eller det av andra skäl – t. ex. på grund av att föräldrarna inte är hemma – uppstår tvekan om det lämpligaste förfaringssättet, kan polisen i stället föra barnet till barnavårdsnämndens lokaler eller plats där social jourverksamhet pågår. Uppehåll på polisstation får alltså inte komma i fråga annat än i undantagsfall och då endast tillfälligt.

När det sedan gäller förhör med barn under 15 år för brottsutredning

Tisdagen, den
15 mars 1977

*Om förfarandet vid
förhör med barn
enligt lagen om
tillfälligt omhän-
dertagande*

får sådant förhör äga rum bara i vissa särskilda fall, t. ex. när det är nödvändigt för att utröna om någon som har uppnått straffbarhetsåldern är delaktig i brottslig handling. Det finns speciella regler i rättegångsbalken och förundersökningskungörelsen om hur polisen skall gå till väga i sådana fall. Bl. a. föreskrivs i 23 kap. 10 § rättegångsbalken att vårdnadshavaren bör vara närvarande vid förhöret, om det kan ske utan men för utredningen. I fall då den unge själv misstänks ha varit med om en lagstridig gärning skall dessutom barnavårdsnämnden underrättas i förväg, så att nämnden kan närvara genom ombud. Det finns en rad ytterligare regler som begränsar polisens möjlighet att höra ett barn och som syftar till att säkerställa att i förekommande fall förhöret hålls på ett sådant sätt att barnet inte tar skada.

Av vad jag nu har sagt framgår att det redan finns bestämmelser av det slag som herr Börjesson efterlyser. Det är självfallet av stor vikt att dessa noggrant iakttas i de ofta mycket ömtåliga situationer som det här är fråga om.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Låt mig allra först tacka justitieministern för ett i mitt tycke mycket klarläggande svar på min fråga.

Anledningen till att jag framställde frågan var att det enligt uppgift har förekommit att barn under 15 år på anmodan av polismyndighet infunnit sig till förhör tillsammans med socialvårdsassistent utan att föräldrar, förälder eller annan vårdnadshavare haft vetskap om förhöret.

Jag finner inte att detta är som det borde vara. Av det svar som jag har fått från justitieministern framgår klart och tydligt att polisen är skyldig att underrätta föräldrarna. Om polisen inte har möjlighet att komma i kontakt med föräldrarna, kommer frågan dock i ett helt annat läge.

Jag skulle vilja begagna tillfället att till justitieministern ställa en annan fråga i anslutning till LTO-lagen. Det stadgas icke i denna att vare sig polis eller social myndighet skall kontakta den underåriges föräldrar eller annan vårdnadshavare. Det är emellertid uppenbart att lagstiftningen bör tolkas på det sätt som justitieministern angivit. Frågan har ställts till mig av modern till en 13-årig flicka. Modern hade vid ett tillfälle anmodat polisen att hjälpa till att ta hand om hennes dotter, som vistades i en farlig miljö. Frågan har följande lydelse: Bör polis vägra exempelvis en moder handräckning när hennes barn är under 15 år och vistas i en miljö som är direkt olämplig för barn och kan leda till allvarliga konsekvenser för barnet i fråga? Jag är ytterst tacksam för att få svar på denna fråga för vidare befordran till den moder som bett mig framställa den.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! I ett sådant fall som det som herr Börjesson i Falköping talar om ankommer det i första hand på de sociala myndigheterna, nämligen barnavårdsnämnderna, att ingripa. Men jag vill tillägga att det ytterst

ankommer på polisen att ingripa, om inte någon annan gör det, med tillämpning av 2 § LTO-lagen.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Av det framgår att i första hand barnavårdsnämnd skall kontaktas och i andra hand polisen. Om man inte fått kontakt med barnavårdsnämnd i ett fall som detta, t. ex. efter det att den har stängt för dagen, menar jag att polisen borde ha ingripit. Får jag tolka svaret så, herr justitieminister, att polisen i detta fall borde ha trätt till moderns hjälp och medverkat till att hämta flickan?

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Jag kan inte uttala mig om det särskilda fall som herr Börjesson i Falköping åsyftar, men det ingår i polisens allmänna skyldigheter enligt LTO-lagen att ingripa i ett sådant fall som tas upp i 2 §.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag är medveten om att det är alldeles omöjligt för justitieministern att i ett enskilt fall utan att ta del av handlingarna lämna ett entydigt svar på en fråga av den typ som jag nämnt. Men vi kanske kan vara överens om att polisen inte generellt sett bör ställa sig avvisande till ingripande i situationer där barnet vistas i en miljö som är skadlig för barnet. Hela tiden är det dock fråga om att ha barnets bästa för ögonen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om lämplighetskontrollen vid anställning inom kriminalvården

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara fru *Kristenssons* (m) den 28 februari anmälda fråga, 1976/77:283, och anförde:

Herr talman! Fru Kristensson har frågat mig vilken utredning som görs vid anställning av befattningshavare inom kriminalvården beträffande den sökandes lämplighet för tjänsten, bl. a. med hänsyn till eventuell kriminell belastning, och om jag anser att gällande bestämmelser är tillfyllest.

Jag vill till att börja med erinra om att den av fru Kristensson omtalade händelsen vid allmänna häktet i Stockholm är föremål för polisutredning.

Enligt vad jag har blivit underrättad om har det vid några tillfällen inträffat att personer med kriminell belastning har anställts som vårdare inom kriminalvården utan att dessa omständigheter varit kända vid anställningstillfället.

Bl. a. mot denna bakgrund utfärdade kriminalvårdsstyrelsen den 29 december 1976 nya regler för anställning av vårdare. Enligt dessa skall

Nr 86

Tisdagen den
15 mars 1977

Om lämplighetskontrollen vid anställning inom kriminalvården

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om lämplighets-
kontrollen vid
anställning inom
kriminalvården*

en anställningsgrupp göra en anställningsprövning av sökande till såväl fast tjänst som vikariat. Gruppen består av en arbetsgivarrepresentant, en representant för Statsanställdas förbunds lokala organisation och en psykolog. Till ansökan skall fogas meritförteckning, skol- och utbildningsbevis samt arbetsbetyg eller arbetsintyg. Tidsluckor i arbetsbetygen skall noga klarläggas med hjälp av intyg. Anställningsprövningen skall även omfatta anställningsintervju. Vidare skall referenser höras.

Då det gäller anställning av annan personal än vårdare utförs prövningen av tjänsteman vid kriminalvårdsstyrelsen eller chef för lokal kriminalvårdsenhet i stället för en anställningsgrupp, men i övrigt tillgår anställningsförfarandet på samma sätt som beträffande vårdare.

Kriminalvårdsstyrelsen har möjlighet att enligt 17 § polisregisterkungörelsen (1969:38) erhålla utdrag ur rikspolisstyrelsens polisregister i fråga om den som söker anställning inom kriminalvården. Framställning härom får dock enligt 18 § kungörelsen göras endast om tillfredsställande utredning om den sökandes lämplighet inte utan avsevärd olägenhet kan vinnas på annat sätt.

Om kriminalvårdsstyrelsens normala utredning enligt det föregående inte ger tillräckligt underlag för bedömningen av den sökandes lämplighet finns alltså alltid möjlighet att komplettera materialet med utdrag ur rikspolisstyrelsens polisregister.

Särskilt mot bakgrunden av de utförliga reglerna från december 1976 anser jag inte att det f. n. finns behov av ändrade föreskrifter.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Det är säkert en fördel att kriminalvårdsstyrelsen har utfärdat kompletterande regler för anställning av vårdare. Och jag tror att det kommer att visa sig vara bra med den här anställningsgruppen som skall pröva sökande till såväl fasta tjänster som vikariat.

Det som gjorde att jag ställde min fråga var, som justitieministern själv har omnämnt, att det har inträffat fall då personer anställda inom kriminalvården på känsliga poster och det senare visat sig att de har en betydande kriminell belastning. Det är just kontrollen av detta som jag tycker är väsentlig.

Det är därför de regler som gäller för rätten att erhålla uppgifter från polisregistret är särskilt intressanta. Som justitieministern själv sagt i sitt svar är det på det sättet att man kan erhålla uppgifter ur polisregistret om uppgifterna "inte utan avsevärd olägenhet kan vinnas på annat sätt". Den fråga jag skulle vilja ställa här är om justitieministern verkligen tycker att den huvudregeln är helt tillfredsställande.

Det framgår nämligen, om man läser litet vidare i den här promemorian, att när det gäller vissa grupper av tjänster – för de personer som arbetar på registerenheterna – skall det ske en ytterst noggrann granskning av lämpligheten. Där har man gett en fingervisning om att det finns arbetsuppgifter inom kriminalvården som bedöms som

ytterst känsliga.

Enligt min personliga uppfattning finns det ytterligare arbetsområden inom kriminalvården som borde vara föremål för en mer restriktiv bedömning. Jag tänker särskilt på personer som arbetar inom häktena och på personer som arbetar inom de slutna rixanstalterna. Jag säger detta mot bakgrunden av att vi tyvärr upplever en alltmer organiserad brottslighet och att vi får ett klientel av allt tyngre och svårare beskaffenhet. Det är väl då inte otroligt att tänka sig en utveckling där dessa försöker få in personer i kriminalvården som på något sätt är lierade med dem som är häktade eller som sitter intagna. Det kan kanske då förekomma att viss personal smugglar in vapen eller sprängämnen. På det viset kan skapas en fullständigt ohållbar situation för personalen i övrigt.

Jag delar den uppfattning som har uttalats från många håll om nödvändigheten av att vi försöker ge tidigare straffade personer anställning, men jag menar också att det är viktigt att man försöker göra detta med betydande urskillning. Jag tror att tiden nu är inne för att inom kriminalvårdens område försöka särskilja vissa typer av befattningar där extra nogrannhet är av nöden. På den punkten är jag således inte riktigt nöjd med herr justitieministerns svar.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Det normala förfarandet i de så att säga ordinära fallen, då det inte gäller speciellt känsliga befattningar, är att man enligt de nya reglerna skall företa en grundlig prövning av den sökandes tidigare tjänstgöring. Jag vill särskilt understryka att han eller hon skall förete arbetsintyg och övriga intyg om sin tidigare verksamhet och att tidsluckor i arbetsbetygen noga skall klarläggas med hjälp av intyg. Man bör alltså för normalfallet kunna få reda på tillräckligt mycket för att kunna bedöma om personen tidigare gjort sig skyldig till brott.

Jag vill dock inte säga att det vore lämpligt att generellt för alla anställda inom kriminalvården göra dessa utdrag av polisregistret. Det bör räcka med de nogranna bestämmelser som nu har kommit till och som just har föränletts av att det har förekommit sådana fall som fru Kristensson har omtalat.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Inte heller jag vill hävda att man skulle behöva *generellt* förorda ett sådant system som det jag här talade om för vissa *speciella* befattningar. Men jag hävdar fortfarande att det finns områden inom kriminalvården som är särskilt utsatta – det är häktena och de slutna rixanstalterna, och möjligen kanske det finns ytterligare områden som jag inte nu kan överblicka. Jag tycker själv att det vore motiverat att kriminalvårdsstyrelsen försökte bedöma om vissa typer av arbetsuppgifter kunde särskiljas, nämligen vilka poster som är mest utsatta och där riskerna är störst. Jag har den uppfattningen att man för dem borde generellt vid tillsättningen införskaffa utdrag ur polisregistret, eftersom det faktiskt

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om behovet av
kriminalvårdsan-
stalter i Stockholm*

är det enklaste och mest effektiva sättet att få reda på om en människa har en tidigare kriminell belastning.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Om de nya reglerna tillämpas i enlighet med sin lydelse och anda bör uppgifterna vara tillräckliga för de normala fallen.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Fortfarande kvarstår den formulering i promemorian angående rätt att erhålla uppgifter från polisregister som säger att sådana uppgifter inte skall införskaffas såvida de "inte utan avsevärd olägenhet kan vinnas på annat sätt". Det är en formulering som jag tycker är alldeles för restriktiv.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Formuleringen antyder ju att man vill få fram vissa uppgifter och att hänvisning till polisregistret skall göras bara om man inte utan avsevärd olägenhet kan erhålla samma uppgifter på annat sätt. Det betyder alltså inte mindre utredning utan att man skall få dem på ett annat sätt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om behovet av kriminalvårdsanstalter i Stockholm

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara fröken Mattsons (s) den 8 mars anmälda fråga, 1976/77:302, och anförde:

Herr talman! Fröken Mattson har mot bakgrund av mitt uttalande i budgetpropositionen 1976/77 bil. 5, att jag avser att föreslå regeringen att uppdra åt kriminalvårdsstyrelsen att skyndsamt utarbeta en plan för anstaltsbeståndet i Stockholmsområdet, frågat mig vilken tidrymd kriminalvårdsstyrelsen har fått för utarbetandet av denna plan.

Uppdraget till kriminalvårdsstyrelsen kommer att lämnas omedelbart efter det att riksdagen har behandlat regeringens förslag till anslag till kriminalvården. Då innehållet i budgetpropositionen blev känt påbörjade kriminalvårdsstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen insamling av visst material för planeringsarbetet. Enligt vad jag har erfarit anser kriminalvårdsstyrelsen att en redovisning av detta arbete kan ske omkring en månad efter det att styrelsen formellt har erhållit uppdraget.

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga, och jag noterar med glädje att kriminalvårdsstyrelsen har bedömt behovet av en lokalanstalt i Storstockholmsregionen som så brännande att den utan att ha ett formellt uppdrag redan har börjat arbeta med frågan.

Det besked som justitieministern nu har givit tyder på att kriminalvårdsstyrelsen verkligen kan göra den skyndsamma utredning som omtalas i budgetpropositionen, och det är glädjande.

Det ligger sannerligen både allvar och en rik fond av vädjanden bakom de korta formuleringarna i min fråga. Vi har i justitieutskottet nästan varje år sedan 1974, då kriminalvårdsreformen trädde i kraft, fått motioner med krav på att reformen skall utvärderas. En sådan utvärdering är, herr justitieminister – det vet alla vi som sysslar med de här frågorna – icke möjlig att göra helt enkelt därför att kriminalvårdsreformen med sina nya, liberala tankegångar, med närhetsprincipen, med frivård i allt större utsträckning osv., som en enig riksdag antog, ännu icke har börjat fungera, i varje fall inte i den del av landet där vi f. n. befinner oss.

Vi har i Stockholmsregionen ungefär 23 % av hela frivårdsklientelet. Det är en väldigt hög siffra med tanke på att man i Göteborg bara har 11 % och i Malmö 5 %. Ideligen läser vi i tidningarna och hör rapporter om vilka bekymmer detta ibland svårt belastade klientel kan vålla.

I den mycket intressanta utredningspromemorian Frivård i storstad pekar man på att bristen på lämpligt belägna lokalanstalter i Stockholm och Malmö medför att ett stort antal klienter, som vistas på anstalter långt från hemorten, hindras att medverka vid frigivningsförberedelserna på det sätt och i den utsträckning som avses med kriminalvårdsreformen. På grund av de långa reseavstånden i kommunerna saknar frivårdspersonalen också tillräckliga resurser för att besöka anstalterna och tillsammans med klienterna bearbeta frigivningsproblemen. Enligt utredningen kan kommunernas socialvårdspersonal inte på ort och ställe delta i behandlingsplaneringen på sådant sätt som avses med kriminalvårdsreformen.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Jag är ense med fröken Mattson om att det är mycket angeläget att denna anstalt i Stockholm kommer till stånd, och jag vill understryka att det redan i budgetpropositionen har nämnts att frågan skyndsamt skall utredas. Som framgår av mitt svar är det inte någon fördröjning av utredningen som har skett.

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Jag är väl medveten om vilka problem sökandet efter lämplig mark har medfört när det gäller möjligheterna att lokalanstalten i Stockholm skall komma till stånd.

Min följdfråga till justitieministern är: Håller den tidsplan som anges i budgetpropositionen, nämligen igångsättande i april nästa år och en färdig anstalt i maj 1979? Kriminalvårdsstyrelsen uttrycker i sina petita en förhoppning om att man nu skall kunna hämta in den försening som har uppstått.

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om den s. k.
Norbottendelega-
tionens samman-
sättning*

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Det är för dagen omöjligt för mig att säga om tidsplanen håller. Det är, som fröken Mattson nämnde, bl. a. tomtfrågan som har medfört problem.

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Då vill jag slutligen fråga justitieministern: Kan man tänka sig någon temporär lösning? Det är nödvändigt dels för att kriminalvårdsreformen verkligen skall träda i kraft, dels för att det kvinnliga klientelet här måste ha en lokalanstalt. Detta klientel har ingenting till sitt förfogande f. n. utom Hinseberg och Båtshagen.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Kriminalvårdsstyrelsen håller f. n. på att undersöka om det finns någon möjlighet att provisoriskt förbättra förhållandena. Men det är alltså omöjligt att för dagen säga mer än att man försöker göra vad som kan göras.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om den s. k. Norrbottendelegationens sammansättning

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara fru Leijons (s) den 28 februari anmälda fråga, 1976/77:278, och anförde:

Herr talman! Fru Leijon har, mot bakgrund av att mer än hälften av de arbetslösa i Norrbotten är kvinnor och att yrkesverksamhetsgraden bland kvinnorna i Norrbotten ligger under riksgenomsnittet, frågat mig dels om jag anser sammansättningen av Norrbottendelegationen vara väl avvägd med tanke på arbetsuppgifterna, dels om jag kommer att förordna kvinnor på de tre ledamotsplatser som inte är tillsatta.

Norbottendelegationen tillsattes i december 1976 med uppgift att lämna förslag till konkreta projekt som kan resultera i att antalet arbetstillfällen i länet ökas. Arbetet skall inte avse enbart industrisektorn utan även andra näringsgrenar. Speciellt framhålls därvid i direktiven sektorerna jord- och skogsbruk samt näringslivsservice.

I delegationen ingår, enligt gällande regler för kommittéers sammansättning, ledamöter, sakkunniga och experter samt ett sekretariat. Ledamöterna har, förutom ordföranden och representanten för Statsförtag/NJA, nominerats efter förslag av de politiska partierna i riksdagen. Delegationens sakkunniga och experter består av representanter för funktioner på central och regional nivå med en inriktning som har bedömts vara av betydelse för delegationens arbete. Vad slutligen gäller sekretariatets sammansättning är det praxis att i så stor utsträckning som möjligt tillgodose ordförandens önskemål.

På den första frågan vill jag, mot denna bakgrund, svara att jag anser

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om den s. k.
Norrbottnedelega-
tionens samman-
sättning*

delegationens sammansättning vara väl avvägd med tanke på *arbetsuppgifterna*.

Beträffande den andra frågan är mitt svar att i den mån det visar sig finnas behov att utöka antalet ledamöter är det självfallet angeläget att välja en kvinna som representerar en sådan funktion som delegationen behöver kompletteras med.

Fru LEIJON (s):

Herr talman! Jag får tacka industriministern för svaret, men jag måste erkänna att jag blev väldigt ledsen över det. Jag trodde att industriministern skulle ta tillfället i akt och utse tre kvinnor som ledamöter i den här utredningen. Han har ju ett bemyndigande att utse tio personer som ledamöter och har än så länge bara utsett sju.

Svaret som jag fått är formellt byråkratiskt. Alla de män som ingår i delegationen såsom ledamöter, experter, sakkunniga och sekreterare, alltså alla 31, är säkert alldeles utomordentliga personer, men trots det anser jag att sammansättningen inte är väl avvägd. Kvinnor och män har i vårt samhälle – det vet herr Åsling – väldigt olika erfarenheter och kunskaper därför att vi har växt upp med olika sociala roller. Det är väsentligt att tillgodogöra sig de olika erfarenheterna och synpunkterna i allt utredningsarbete; vi gör det alltför dåligt – i den här utredningen inte alls.

Jag antar att herr Åsling följde diskussionerna och uttalandena av kvinnorna vid Algots Nord när det var som mest aktuellt för några veckor sedan. Jag hörde i det sammanhanget flera av kvinnorna säga att de upplevde det som skrämmande att de gång på gång fick klara uttryck för att människor-myndigheter ansåg deras arbetslöshet mindre angelägen att sätta in kraftåtgärder mot än arbetslöshet som drabbar män. Det får inte vara så i vårt samhälle!

De socialdemokratiska kvinnorna i Norrbottens län har uppvaktat Norrbottendelegationen. De har sagt att kvinnorna i Norrbotten upplevde en positiv period mellan 1970 och 1975 – inte tillräckligt bra, därför att det var fortfarande en låg yrkesverksamhetsgrad, alltså en dold arbetslöshet, men man var ändå optimistisk under den perioden. Nu har optimismen förbytts i en oro. Man är orolig över vad som kommer att hända i Norrbotten i framtiden, inte minst när det gäller sysselsättningsmöjligheterna för kvinnorna.

Det borde väl vara angeläget att ta vara på kvinnornas erfarenheter och synpunkter och låta dem komma fram i utredningsarbetet. Det är ingen bra sammansättning på Norrbottendelegationen, herr Åsling. Låt det inte bli så i fortsättningen på sammanträdena som jag hört en ledamot säga: Det finns en kvinna med – det är hon som serverar kaffet.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Jag tycker att fru Leijons tanke att jag skulle ta tillfället i akt i samband med frågesvaret att utse de återstående tre ledamöterna

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om den s. k.
Norrbottnedelega-
tionens samman-
sättning*

kanske är att ha litet för långt gående anspråk. När utredningsarbetet kommer i gång på allvar får man med hänsyn till de behov som blir dokumenterade ta ställning till om delegationen skall utvidgas.

Fru Leijons påstående att det skulle finnas en känsla av att kvinnornas arbetslöshet är mindre angelägen, sedd från samhällets synpunkt, än männens är med förlov sagt en överdrift. Det är i stor utsträckning den höga sysselsättningen av kvinnor i tekoindustrin som har motiverat de extraordinära insatserna för att rädda sysselsättningen där, vilket framgår av den proposition som lades på riksdagens bord föregående vecka.

Sedan vill jag beträffande Norrbotten säga att hela inriktningen av Norrbottendelegationens arbete är att skapa ett rikare utbud av arbets-tillfällen, en mera differentierad arbetsmarknad i förhållande till den konventionella, som har varit rätt mansdominerad i detta län.

Fru LEIJON (s):

Herr talman! Herr Åsling menar att det är för mycket begärt av mig att nu kräva att tre kvinnliga ledamöter utses. Han säger att man skall vänta tills utredningen har arbetat ett tag så att man får se behovet.

Men behovet finns ju redan i dag! Vi vet att kommittéer och utredningar har en alltför dålig representation av kvinnor. Det är tyvärr så att den borgerliga regeringen nu ser till, när det gäller en viktig utredning, att det inte ens där finns någon sådan representation. Jag tror att vi har väldigt mycket att hämta hos kvinnorna av erfarenhet och synpunkter, som borde kunna vara till fördel när nu den här delegationen skall utföra sitt väsentliga arbete – att försöka finna nya sysselsättningsmöjligheter i Norrbotten.

Men om herr Åsling av prestigeskäl eller andra skäl inte vill ge mig svaret i dag att han utser tre kvinnliga ledamöter, kom åtminstone om ett tag med det – men inskränk er inte då till det som står sist i svaret till mig, nämligen att det skall bli *en* kvinna. Det finns 31 män i utredningen, där finns plats för tre ledamöter till. Det blir en dålig avvägning mellan män och kvinnor även med tre kvinnor, men det blir trots allt en förbättring.

När det sedan gäller kvinnorna på Algots Nord tror jag tyvärr att de har alldeles rätt då de anser att de mötte uppfattningen att kvinnornas arbete inte är lika viktigt som männens. Visserligen har vi kommit långt när det gäller att erkänna kvinnans rätt till arbete, men vi har inte nått till en fullständig jämställdhet. Det finns tyvärr många människor som fortfarande anser att det är mindre nödvändigt att kvinnorna får sin rätt till arbete, men vår målsättning – som vi alla i riksdagen gemensamt har tagit beslut om – är att alla skall ha rätt till ett arbete. Det måste vi kämpa för, men låt också kvinnorna vara med i det praktiska arbetet för att ta fram de här jobben.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Bara en fråga till fru Leijon: Varför nominerade inte det socialdemokratiska partiet en kvinna som sin representant i delegationen?

*Om åtgärder för att
förbättra sysselsätt-
ningen i Kiruna*

Fru LEIJON (s):

Herr talman! Av de 31 män som finns i Norrbottendelegationen är en person utsedd av det socialdemokratiska partiet. Det är en man, men det är kanske inte så konstigt – regeringen har ett betydligt större spelrum.

Såsom framgick av mitt tidigare inlägg finns det i och för sig rader av utredningar och kommittéer som är tillsatta under den socialdemokratiska regeringen där vi skulle önska en bättre representation av kvinnor. Därför har vi jobbat med de här frågorna under de senaste åren. Men man hade hoppats att en regering som i sin regeringsdeklaration säger att arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män skall påskyndas inte skulle gå den motsatta vägen!

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om åtgärder för att förbättra sysselsättningen i Kiruna

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara fru *Marklunds* (vpk) den 28 februari anmälda fråga, 1976/77:288, och anförde:

Herr talman! Fru Marklund har frågat mig om regeringen avser att ta initiativ som gör att kulsinterverket i Kiruna kommer till stånd, eller om regeringen avser att vidta andra åtgärder som förbättrar sysselsättningsläget i Kiruna.

LKAB har under senare år investerat för mellan 300 och 500 milj. kr. per år och har ett mycket omfattande investeringsprogram även för de närmaste åren. Det kan enligt LKAB bli aktuellt att ta ställning till frågan om ett nytt kulsinterverk i Kiruna under senhösten 1977. Detta innebär att byggstart kan bli aktuell tidigast under år 1978. Regeringen är beredd att finansiellt medverka till att kulsinterverket kommer till stånd om LKAB och Statsföretag beslutar att genomföra projektet.

Regeringen är väl medveten om den besvärliga sysselsättningsituation som råder i Norrbotten. Regeringen tillsatte därför i slutet av år 1976 en särskild delegation, Norrbottendelegationen, med uppgift att lämna förslag till konkreta sysselsättningsåtgärder. Delegationens insatser är inte begränsade till kustområdet eller länets större tätorter.

I budgetpropositionen 1977 (prop. 1976/77:100 bil. 17 s. 80–89) har regeringen föreslagit medelstillskott till Norrlandsfonden samt bidrag till klart avgränsade merkostnader till följd av en regionalpolitiskt betingad lokalisering enligt det s. k. offertsystemet.

Utöver dessa åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget i Norrland har jag för avsikt att föreslå regeringen att i tilläggsbudgeten lägga fram ett förslag om att bilda ett investmentbolag för att stimulera industriell utveckling i Norrbottens län.

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om åtgärder för att
förbättra sysselsätt-
ningen i Kiruna*

Fru MARKLUND (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga.

Sedan den ställdes har industriministern i åtminstone ett par sammanhang uttalat sig i länspressen och då givit ungefär de besked som jag nu har fått. Men anledningen till min fråga är ju inte mindre uppenbar för det.

Jag har tidigare i riksdagssammanhang diskuterat situationen i Kiruna och även i de övriga malmfälten med utgångspunkt i LKAB:s dominerande ställning som arbetsgivare och det ansvar som det statliga företaget har just på grund av denna ställning. I de sammanhangen har jag speciellt betonat behovet av sysselsättning för den kvinnliga befolkningen i dessa samhällen, ett behov som alltjämt kvarstår.

När en sådan sak som beslutet att uppskjuta bygget av ett kulsinterverk i Kiruna inträffar är det helt förstående att detta väcker oro. Inte minst förstående är oron bland byggnadsarbetarna. Inom kort friställs – det vet säkert industriministern – 225 man. På fackligt håll hade man räknat med att de skulle kunna beredas nytt jobb med detta nya verk. Det skulle dessutom ha kunnat ge arbete åt ytterligare ett hundratal arbetare, som skulle rekryteras från Luleå och på det sättet lätta situationen där. Nu tvingas alla dessa söka arbete i andra delar av landet. Sedan är det klart att svårigheterna blir stora också då det gäller att rekrytera arbetskraft när – eller man kanske skall säga om – bygget startas 1978.

Detta "om" är befogat med tanke på formuleringen i LKAB:s kommuniké, att man även "skall undersöka andra förutsättningar". Det är kanske mycket begärt att industriministern skall ge besked om vad som avses med "andra förutsättningar". Men för befolkningen där uppe är frågan ytterst påträngande. För det här med förädling av malmen är en livsfråga för gruvnäringen och därmed också för hela samhället Kiruna.

Men det är inte bara byggnadsarbetarna som är oroad. Naturligtvis är man oroad också inom andra grenar av näringslivet där uppe. Det är klart att man kan säga att det inte är bra att t. ex. verkstadsindustrin binder upp sig så hårt till just LKAB. Men LKAB är en livsnerv i samhället; det har betydelse vad som händer där.

Norrbottendelegationen har åberopats i den tidigare frågan och också i industriministerns svar. Den uppvaktades i går från åkeribranschen. Där tog man fram Norgevägen som ett alternativ när nu planerna för kulsinterverket har lagts på is. Men besked om vad som skall ske i Kiruna måste ju komma snabbare än så.

Jag tycker inte att industriministerns svar innehåller några direkta besked om vad som skall hända just i Kiruna. Det ger en del besked om vad som skall hända i länet som helhet, men jag saknar fortfarande de konkreta beskederna om Kiruna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om övningsflygningarna inom flygvapnet

Nr 86

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om övnings-
flygningarna
inom flygvapnet*

Herr försvarsministern KRÖNMARK erhöll ordet för att besvara herr Söderqvists (vpk) den 2 mars anmälda fråga, 1976/77:292, och anförde:

Herr talman! Herr Söderqvist har frågat mig om flygvapnet även i fortsättningen skall tillåtas att bedriva flygningar på låg höjd utan att ta hänsyn till de människor som bor i det aktuella området.

En viss del av flygvapnets övningsverksamhet kräver träning i lågflygning. Varje lågflygning planläggs noggrant för att undvika samhällen och andra störcänsliga objekt.

Till största delen sker lågflygning inom särskilt rekognoserade flygstråk och områden med minimal bebyggelse. Flygstråken fastställs i samråd mellan flygvapnet och berörda länsstyrelser. I flygvapnets restriktioner för lågflygning tas allmänt stor hänsyn till allmänhetens berättigade krav på vila och rekreation. Exempelvis övas inte lågflygning under sommarmånaderna juni–augusti.

I den ställda frågan nämns vissa artiklar i pressen om militärflygplan som skulle ha flugit över ett samhälle på mycket låg höjd. Sannolikt åsyftas en händelse i Värmland där ett flygplan påstods ha flugit av en telefonledning. En noggrann utredning har dock visat att ett flygplan ur flygvapnet visserligen flugit i närheten av den aktuella platsen, men inte på sådant sätt att det rimligen kan ha orsakat någon skada.

Flygvapnets lågflygverksamhet måste även i fortsättningen tillåtas ske på i allt väsentligt samma sätt som nu. Inskränkningar utöver dem som redan finns skulle medföra en oacceptabel nedgång i flygvapnets krigsduglighet.

Herr SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till den är, som försvarsministern nämnde, de överflygningar som i slutet av februari ägde rum över samhället Bredsjö i Bergslagen. Det har sagts att planet flög så lågt att en elledning revs ned från ett bostadshus. Det påståendet har avvisats av flygvapnets utredare som betecknat det som helt orimligt att ett stridsflygplan skulle ha varit nere på så låg höjd. Det må vara hur som helst med den tvistefrågan – det principiellt viktiga är om militära flygningar skall få äga rum på detta sätt.

I detta fall har tydligen flygvapnet en mer eller mindre permanent inflygningsriktning över samhället Bredsjö. Lågflygning förekommer ständigt, och lokalbefolkningens protester har man inte tagit någon hänsyn till. Det rör sig ju om ett av våra många glesbygdsområden, men det förhållandet att det bor få människor i ett område kan inte ursäktas att de utsätts för sådana händelser. Det är en nonchalans som jag hoppas att försvarsministern inte har overseende med.

Hur skall detta kunna undvikas? Försvarsministern hänvisar till bestämmelserna, som jag väl känner till. Att man gör upp flygstråk i sam-

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om övnings-
flygningarna
inom flygvapnet*

arbete med civila myndigheter är självklart. Ett faktum är emellertid att från och till drabbas mindre samhällen i skogslänen. Jag anser därför att flygvapnet bör åläggas att utarbeta strängare bestämmelser för sådana här övningar. Det finns här i landet stora områden utan någon bebyggelse över huvud taget, och man kan med litet god vilja förbättra läget och se till att befolkningen inte utsätts på detta vis. Man kan alltså skärpa bestämmelserna om flygstråkens utläggande över bebyggda områden så att det inte uppstår olägenheter för ortsbefolkningen.

Det är den ena sidan av saken. Den andra är frågan hur nödvändiga dessa övningar är. Försvarsministern säger att de är nödvändiga för att flygvapnets krigsduglighet skall bibehållas. Flygvapnet hävdar naturligtvis att övningarna måste genomföras just så ofta och just på det sätt som nu sker. Men detta är en partsutsaga som det finns all anledning att vara skeptisk mot. Det militära systemet hävdar alltid och i alla sammanhang att det fordras det ena eller det andra för att effekten av våra satsade försvarsmiljarder skall bli så hög som möjligt. Utomstående bedömningar vill man inte höra talas om.

Jag vill därför fråga om försvarsministern vill medverka till att förhållandena utreds med sikte på en skärpning av bestämmelserna.

Herr försvarsministern KRÖNMARK:

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att även interpellanten bedömer det som osannolikt att planet hade flugit på så låg höjd att det rivit ned elledning. Om det aktuella planet, ett Drakenplan, verkligen varit på så låg höjd i denna terräng att det rivit ned elledning hade det havererat. Därmed är det bevisat att på så låg höjd har planet inte varit.

Herr Söderqvist menar att vi skall ha strängare bestämmelser och säger att flygvapnets uttalanden om nödvändigheten av att bedriva denna övningsverksamhet är en partsutsaga. Har vi ett flygvapen av den omfattning som vi har här i landet och skall det vara krigsavhållande är det väsentligt att personalen utbildas på ett realistiskt sätt. Det ingår då i utbildningen att piloterna tränas i lågflygning för att spara både liv och materiel i händelse av att det skulle bli allvar.

Det här är faktiskt inte bara en partsinlaga, utan jag vågar som departementschef säga att det mer eller mindre måste vara ett krav från statsmakternas sida att våra flygförare får en sådan utbildning att de verkligen kan fungera på ett tillfredsställande sätt i en allvarlig situation.

Givetvis kan det här uppstå komplikationer. Det är svårt att i södra och mellersta Sverige finna lågflygstråk där det inte uppstår vissa störningar för befolkningen. Dessa delar av Sverige är tätbebyggda, men vi måste bedriva sådan här verksamhet även i de delarna av landet. Det skulle bli alldeles för dyrbart att för all lågflygverksamhet förflytta planen upp till övre Norrland, och inte heller kan man bedriva all denna övning över havsområden, eftersom man behöver öva lågflygning även över landområden.

Mot denna bakgrund anser jag inte att det finns någon anledning att nu föranstalta om en utredning av dessa frågor.

Herr SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag instämmer gärna med försvarsministern när det gäller det aktuella fallet – inte heller jag tror att det var fråga om en flygning på så låg höjd som det här har påståtts. Men, som jag sade i mitt tidigare anförande, detta är inte det viktiga i sammanhanget, utan det är frågan om dessa lågflygningar i och för sig. Om ett stridsplan av typen Viggen eller Draken går ned på den lägsta tillåtna höjden – 50 m över marken enligt nu gällande normer – och sveper fram över ett samhälle, är det inte så trevligt att bo i det samhället. Det är den saken vi bör diskutera i detta fall och inte frågan huruvida planet i det aktuella fallet gått så lågt som det har påståtts.

Sedan tycker jag att försvarsministern alltid är litet väl godtrogen när det gäller den militära apparatens önskemål. Militärens önskemål är partsinlagor, och jag tycker att det åligger statsmakternas representant – i detta fall försvarsministern – att utöva kontroll över det område som han är satt att bevaka. Han bör alltså inte godta uppgifter om vad som är nödvändigt och om vad militären måste ha för att inte försvarets duglighet skall sättas i fråga. Jag tycker att sådana önskemål borde prövas litet mer restriktivt. Jag skulle önska att försvarsministern gick med på kravet att skärpa dessa bestämmelser. Jag tror nämligen att det skulle gå mycket bra att bedriva ordentliga övningar utan att man "lågsniffar" över samhällen, även om dessa ligger i skogsbygden.

Herr försvarsministern KRÖNMARK:

Herr talman! Någon "lågsniffning" över samhällen skall inte förekomma. Det är möjligt att det kan inträffa av misstag, men lågflygstråken skall läggas så att de inte går över samhällen. I det aktuella fallet finns det möjligheter för befolkningen att via länsstyrelsen se till att det blir en begränsning av detta lågflygstråk.

Det är inte alls så att jag är godtrogen och bara lyssnar till militärens önskemål, utan jag har diskuterat detta även med företrädare för andra intressen. Jag kan också upplysa herr Söderqvist om att jag råkar ha min gård belägen just vid ett lågflygstråk. Jag har därför sedan flera år tillbaka erfarenhet av detta. Visst kan det vara litet irriterande, men denna verksamhet förekommer ändå relativt sällan. Varken jag eller de människor som bor i närheten av mig och som alltså är berörda av dessa övningar har haft några som helst klagomål att framföra över verksamheten.

Vi skall inte dramatisera frågan mer än vad som är nödvändigt.

Herr SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Beträffande förslaget att befolkningen skall vända sig till länsstyrelsen, som handlägger sådana här klagomål, vill jag säga att

det är just vad befolkningen i Bredsjö har gjort. Man har klagat i flera år, eftersom man upplevt övningarna som besvärande. Men dessa klagomål har inte lett till något resultat. Nu inträffade alltså en extrem händelse, då ett plan tydligen kom ned på lägre höjd än vanligt. Därmed aktualiserades frågan igen.

Det går således inte att hänvisa till att klagorätten finns, för även om befolkningen klagat är det uppenbart att man ytterligt sällan får någon rättelse.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om förskolläroutbildningen i Stockholmsregionen

Fru statsrådet MOGÅRD erhöll ordet för att besvara fru *Lewén-Eliassons* (s) den 10 februari anmälda fråga, 1976/77:247, och anförde:

Herr talman! Fru Lewén-Eliasson har frågat mig om jag står fast vid den tidigare beslutade dimensioneringen av förskolläroutbildningen i Stockholmsregionen och när regeringen kommer att fatta beslut om lokalisering av denna utbildning.

Organisationskommittén för Stockholms högskoleregion har den 31 januari 1977 inkommit med skrivelse till regeringen rörande lokalisering av förskolläro- och fritidspedagogutbildningen i Stockholmsregionen. Regeringen har den 17 februari 1977 beslutat i ärendet.

Något skäl att frånga tidigare ställningstaganden rörande dimensioneringen av dessa utbildningar i Stockholmsregionen finns inte.

Fru LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Mogård för det svar på min fråga som jag nyss erhållit. Det kan emellertid finnas anledning till många kommentarer till svaret.

Det var ett sent svar. Frågan ställdes den 9 februari, och jag fick först utfästelse att den 28 februari få svaret, som jag emellertid först i dag tar emot. Det senare är mitt eget fel. Men beslut i ärendet fattades långt innan man var beredd att lämna svaret.

Som jag ser saken har statsrådet valt ett dåligt alternativ för att lösa detta; jag tänker på hur man skall lösa lokalfrågan. Det har ju i sin tur ett direkt samband med tidsaspekten. Jag vill inte vända mig mot beslutet om lokaliseringen vad gäller Östermalmsenheten, men däremot vill jag sätta i fråga utnyttjandet av den här gamla Blommensbergsskolan. Det kan från många synpunkter inte vara en bra lösning – en gammal försliten skolbyggnad som det, enligt byggnadsstyrelsen, kostar 5–7 milj. kr. att sätta i skick för denna verksamhet. Det kommer dessutom att ta en avsevärd tid. Det måste bli till ohägn för verksamheten som sådan att göra på detta sätt i stället för att välja andra alternativ som står till förfogande. Det är klart att jag då vill hålla fast vid det som

regionkommittén för högskolan här i Stockholmsområdet har tagit fasta på och fört fram, nämligen en lokalisering till Fittja. Skälen för att man ville göra den här lokaliseringen var kanske först och främst att man då med säkerhet kunde hålla tidsramen.

Där finns alltså lokaler till förfogande – bra lokaler som är prövade för exakt samma ändamål. Samma byggnad utnyttjas nu för förskolläro-utbildning, och det sker med framgång, såvitt jag förstår. Dessutom fanns det önskemål om att sprida utbildningsutbudet. I det område som Fittja ligger i finns det ett alldeles särskilt behov av barnstugepersonal. Den starka expansionen av barnstugeverksamheten i Botkyrka och omkringliggande kommuner är väl känd. Det fanns alltså ett särskilt skäl här. Jag vill verkligen fråga statsrådet Mogård varför man inte kunde välja Fittjaalternativet. Kan statsrådet se något samband mellan läro-utbildningen och standardfrågan när det gäller barntillsyn och, i så fall, vilka slutsatser rörande utvecklingen drar statsrådet av det?

Om jag ser till beslutet som det är fattat av statsrådet, så har man i pressreleasen en uppgift om hur man skall utnyttja Södertälje och i ett annat papper en annan uppgift. Får jag lov att ställa frågan: Kommer Södertälje att utnyttjas 1978 för förskolläro-utbildning?

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Jag har i högskolepropositionen beträffande förläggningen av förskolläro-utbildningen uttalat mig till förmån för den södra delen av regionen. En stor del av förskolläro-utbildningen kommer faktiskt med regeringsbeslutet att flyttas söderut, nämligen från innerstaden till Gröndal, och en ytterligare ökning sker vid förskolläro-utbildningen i Södertälje. I beslutet sägs att lokaliseringen bör ske i anslutning till befintliga utbildningsenheter. I Storstockholmsregionen finns de i Solna, Södertälje och Stockholm.

Organisationskommittén för Stockholms högskolekommission föreslog, som fru Lewén-Eliasson sade, Fittja som en särskild enhet för förskolläro-utbildningen. Kommittén var emellertid inte enig – en ledamot reserverade sig och två ledamöter påpekade särskilt att byggnadsstyrelsens utredning utgjorde ett alltför knappt beslutsunderlag. Åsikterna från andra håll har också varit delade. Det har därför varit nödvändigt att noggrant överväga skälen för och emot en sådan förläggning. Överväganden av det slaget har självfallet också gjorts beträffande Blommensbergsskolan.

Förskolläro-utbildningen är redan spridd på ca 15 platser, och det finns knappast skäl att sprida den ytterligare. I början av 1980-talet kan det bli aktuellt med en neddragning av utbildningen, och det innebär enligt regeringens bedömning att en stor försiktighet måste iaktas när det gäller nylokalisering av utbildningen. Det torde heller inte vara ett kommunalt intresse att få en utbildning som om några år kanske måste läggas ner.

Jag vill med all kraft motverka den inställningen, att det inte skulle vara så kinkigt med utbildningen inom barnomsorgen och att den utbildningen mycket väl skulle kunna förläggas till platser där samarbete

*Om förskolläraryt-
bildningen i
Stockholmsregio-
nen*

med övrig likartad utbildning och forskning försvåras. Förskolläraryt-
bildningen är en högskoleutbildning och skall behandlas som övrig tra-
ditionell högskoleutbildning. Ett samarbete mellan olika utbildningsvägar
är ett av huvudmålen för högskolereformen.

Fru LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Jag får väl acceptera det som statsrådet här säger.

Blommensbergsskolan ligger inte särskilt långt från Fittja. Men den ligger under Essingeleden, och den är därför i hög grad störd av buller och luftföroreningar. Det är omvittnat av människor som har arbetat i denna byggnad. Skolan kan inte heller färdigställas så att man kan hålla tidsmarginalerna, såvitt jag begriper. Däremot är jag väl bekant med alla de fördomsfulla uttalanden som har gjorts när man diskuterat en förläggning av högskoleutbildningen och utbildningen av förskollärare till kommuner som Botkyrka och Fittja. Sådana uttalanden har bl. a. gjorts av en av ledamöterna i vår kommitté, men han har i de flesta ärenden en reservation, så jag fäster mig inte så mycket vid det. Uttalandena har emellertid också gjorts – och det beklagar jag – av medarbetare till statsrådet som borde känna till förhållandena bättre och inte uttala sig på sådant sätt. Mest av allt beklagar jag naturligtvis att Britt Mogård själv inte har förstått betydelsen av att börja lokalisera en utbildning av den här karaktären till någon av kommunerna söder om Stockholm, där man både kan förse skolan med elever för lärarutbildningen och, inte minst, etablera kontakt med övrig högskoleverksamhet. Jag kan inte tro att det skulle vara till ohägn för eleverna att få en viss kontakt med problem inom området – både statsrådet och jag vet att sådana problem finns i Botkyrka. Underlaget när det gäller praktikplatser o. d. skall ju heller inte tas bara från norra Botkyrka, utan det kan tas från Huddinge, Skärholmen, Vårby, Vårberg och liknande stora samhällen, och det borde väl gå lika bra även om utbildningen inte är förlagd till Blommensbergsskolan.

Jag beklagar att statsrådet Mogård så lätt har glömt sina erfarenheter och så att säga kopplat av de bekymmer och problem som man har att kämpa med i Botkyrka och likartade kommuner, när det funnits en chans att göra en verklig insats.

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Först beklagar jag – jag glömde att göra det i mitt förra anförande – förseningen av svaret på frågan. Förseningen var inte, fru Lewén-Eliasson får tro mig eller inte, taktiskt betingad.

Jag tror att fru Lewén-Eliasson känner mig tillräckligt väl för att inte tro att jag har glömt Botkyrka, och jag tycker gott att hon kunde utgå ifrån att jag just när det gällde den här förläggningen har mycket noga övervägt skälen för och emot. Fru Lewén-Eliasson är självklart inte på något sätt ensam om att värna om området söder om Slussen, även om det inte gick att tillgodose just de här önskemålen.

Den nuvarande regeringen har startat ett inventeringsarbete rörande lokaler och tomtmark i kommunerna söder om Stockholm och likaså rörande statlig verksamhet i Stockholm som har behov av nya eller ökade lokaler. Jag tror också att jag kan försäkra att den nuvarande regeringen – jag skulle nog vilja säga i motsats till den förra – kommer att se till, att detta inventeringsarbete leder till praktiska resultat till förmån för den södra länsdelen. Det som jag tycker riktiga och kloka beslutet att inte förlägga utbildningen till Fittja bör inte tas som något exempel på hur vi kommer att behandla den södra länsdelen i fortsättningen.

Fru LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Fru statsrådet Mogård betonade med skärpa att man måste ha ett samband mellan den utbildning som det här gäller och annan skolverksamhet, och det sammanhanget finns också i allting som man försöker göra när det gäller utbildning i de södra kommunerna. Allting har ett sammanhang med någonting som redan finns inne i Stockholm, och därför går vi miste om alla initiativ som någon försöker ta för att åstadkomma en utlokalisering.

Jag upprepar mitt beklagande av att fru statsrådet Mogård inte har lyckats kämpa igenom någonting som hade varit en verkligt bestående insats och någonting som kan röja vägen för en annan utveckling. Jag har nämligen den uppfattningen att om man bara börjar med en sådan utbildning, så skall de människor som bosätter sig i dessa områden finna att lokalerna i Botkyrka går att använda lika bra som lokalerna i Solna och att man kan åka tunnelbana tre fyra stationer längre och då i Fittja få en utbildning som är lika bra som den man får i Blommensbergsskolan.

Nu har väl möjligheterna i detta fall gått förbi för den här gången, även om riksdagen har frågan för ytterligare prövning, men vi kommer tillbaka! Och statsrådet fru Mogård kanske då börjar känna av den opinion som finns mot de beslut som har fattats och som berör dessa områden.

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Jag känner väl till opinionen för lokalisering till södra länsdelen, och i regeringen är jag inte den enda representanten för områdena söder om Stockholm. När jag i regeringskretsen har fört fram önskemålen om och kraven på att man skall tänka även på den södra länsdelen har jag också mött överväldigande gensvar.

Nu får jag väl i huvudsak ta på mig ansvaret för lokaliseringen i detta fall, men jag försäkrar ännu en gång, fru Lewén-Eliasson, att jag noga har prövat skälen för och emot.

Överläggningen var härmed slutad.

*Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom***§ 10 Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom**

Fru statsrådet MOGÅRD erhöll ordet för att besvara fru *Håkanssons* (fp) den 9 december anmälda interpellation, 1976/77:61, och anförde:

Herr talman! Fru Håkansson har frågat mig om jag har för avsikt att ge skolöverstyrelsen i uppdrag att tillsammans med arbetsmarknadsstyrelsen skyndsamt utreda och verkställa en bättre samordning av resurserna för utbildning och praktik för ungdom samt att därvid också ta initiativ till försöksverksamhet i hithörande frågor för län med särskilt hög ungdomsarbetslöshet, exempelvis Blekinge län.

Tillgängliga uppgifter avseende höstterminen 1976 visar att ca 87 700 elever har påbörjat utbildning på någon av gymnasieskolans linjer eller grundskoleanknuta specialkurser. Utbildningskapaciteten på dessa studievägar i förhållande till antalet 16-åringar har i hela landet ökat från 91 % föregående läsår till 94 % detta läsår. I Blekinge län är ökningen större. Beträffande Blekinge län kan vidare nämnas att ungdomsarbetslösheten motsvarar genomsnittet i landet enligt arbetsmarknadsstyrelsens beräkningar.

Flera åtgärder har vidtagits av arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen för att öka möjligheterna för ungdomar att få arbete, praktik eller utbildning. De nämnda verken samarbetar nära på detta område.

Enligt förslag i den nyligen avlämnade budgetpropositionen för budgetåret 1977/78 har medel beräknats för s. k. lokala planeringsråd i varje kommun. Dessa inrättas den 1 juli 1977. En av rådets viktigaste uppgifter blir att förbättra samarbetet mellan skola och arbetsliv. De lokala planeringsråden bör medverka i planering, genomförande och uppföljning av all verksamhet som syftar till att underlätta ungdomars övergång från skola till arbetsliv. Råden blir på det sättet de organ som bör kunna ta initiativ till bättre lokal och regional samordning av resurser och praktikarbete för ungdom.

Till de förebyggande åtgärder som har tillämpats sedan läsåret 1974/75 hör den uppföljande studie- och yrkesorienteringen. Syftet med denna verksamhet är dels att med åtgärder inom grundskola och i övergången mellan grundskola och gymnasieskola eller arbetsliv förebygga senare problem, dels att snabbt nå de ungdomar som riskerar att få problem på arbetsmarknaden. Detta läsår deltar 125 kommuner i verksamheten, däribland Karlshamn, Olofström och Ronneby. Förslag om en utökning av denna verksamhet till samtliga landets kommuner har lagts fram i budgetpropositionen.

Bland övriga åtgärder som har vidtagits i syfte att förbättra ungdomarnas ställning på arbetsmarknaden kan nämnas följande.

Utöver de reguljära möjligheterna att genom antagning i pågående kurs utnyttja vakanta utbildningsplatser på yrkesinriktade linjer har, enligt vad jag har inhämtat, skolöverstyrelsen särskilt förtecknat ett 40-tal kortare yrkesinriktade specialkurser, som kan anordnas för arbetslös ung-

Tisdagen den
15 mars 1977

Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

dom. Skolöverstyrelsen har i samtliga fall, där kommun har begärt inrättande av en sådan kurs, medgett detta. Om det skulle visa sig att det antal utbildningsplatser skolöverstyrelsen förfogar över inte är tillräckligt, kan regeringen av arbetsmarknadsskäl öka antalet utbildningsplatser. Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 29 december 1976 begärt en utökning av antalet utbildningsplatser, bl. a. med hänsyn till kvardröjande ungdomsarbetslöshet.

Både sysselsättningsutredningen och arbetsmarknadsstyrelsen har bedrivit försöksverksamhet med intensifierad arbetsförmedling för ungdom. Erfarenheterna från verksamheten är, enligt vad jag har inhämtat, mycket goda, och framför allt har man betonat betydelsen av samverkansformer mellan arbetsförmedling, skola, fackliga organisationer och näringsliv. Dessa erfarenheter läggs nu till grund för arbetet med ungdom vid arbetsförmedlingen. Jag vill särskilt nämna att vid arbetsförmedlingskontor i Blekinge län finns projektgrupper för ungdomssysselsättning, inrättade med deltagare från nämnda myndigheter och intressenter.

Jag vill också erinra om att i budgetpropositionen har lagts fram förslag om förstärkningar av arbetsförmedlingen, bl. a. för åtgärder riktade till ungdom.

Utbildningsinsatser är enligt min mening nödvändiga för att på både kortare och längre sikt lösa sysselsättningssituationen för ungdomar. Den övervägande delen av de arbetslösa ungdomarna har endast grundskola och saknar yrkesinriktad utbildning. Regeringen har bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att fortsätta de insatser som inleddes under år 1976 med utbildning och beredskapsarbete för ungdomar. Härigenom kommer åtskilliga tusen unga att bli bättre rustade för arbetsmarknaden.

Utredningen om den gymnasiala utbildningen har enligt sina direktiv i uppgift att behandla frågan om vilka åtgärder som bör vidtas för att bättre anpassa utbildningen, framför allt i gymnasieskolan men också i kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning, till dessa ungdomars behov.

Jag vill vidare framhålla att regeringen den 3 februari 1977 beslutade om en rad åtgärder i syfte att främja ungdomars utbildning i gymnasieskola, bl. a. en utvidgning av antalet utbildningsplatser i gymnasieskolan i enlighet med framställningar från skolöverstyrelsen, utbildningsbidrag till ungdomar i korta yrkesinriktade kurser i gymnasieskolan och resurser för uppföljande studie- och yrkesorientering i samtliga kommuner från den 1 mars 1977.

Till sist vill jag framhålla att regeringen med stor uppmärksamhet följer de försök som har påbörjats i syfte att bereda ungdomar utbildning eller arbete. Som framgått av min redogörelse har flera åtgärder också vidtagits för att man skall få en bättre samordning till stånd av resurserna för utbildning och praktik för ungdom. Det är regeringens målsättning att alla ungdomar skall tillförsäkras arbete, praktik eller utbildning. Skulle redan vidtagna och föreslagna åtgärder inte visa sig få den effekt som har avsetts, kommer regeringen därför självfallet att pröva vilka andra

Tisdagen den
15 mars 1977

Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

insatser som krävs för att förbättra ungdomarnas ställning på arbetsmarknaden.

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Mogård för svaret på min interpellation. Det ger upplysningar på ganska många av de punkter som togs upp i interpellationen.

En samordning av resurserna för utbildning och praktik är redan beslutad och har i vissa fall påbörjats. Men det är över tre månader sedan interpellationen framställdes, och jag förstår att det har tagit lång tid, eftersom ett mycket stort och omfattande arbete har pågått för att samordna resurserna. Man har väl också kommit ett stycke på väg. Det har i budgetpropositionen aviserats och i sysselsättningspaketet från arbetsmarknadsdepartementet genomförts åtgärder.

Ett av problemen har dock inte alls berörts i svaret. Betydande svårigheter möter alltid då man skall förändra en utbildningsstruktur. Redan nu finns en brist på lokaler för de mer yrkesinriktade studievägarna.

Inom de närmaste åren fram till budgetåret 1981/82 erfordras ca 12 000 elevplatser i landet på de tvååriga mer utpräglat yrkesinriktade studievägarna. Inom parentes kan jag nämna att av de 95 % ungdomar som söker till gymnasiets studievägar endast 22 % vill komma in på de tre- och fyraåriga linjerna. För elevplatserna till yrkesinriktade linjer kommer därför att krävas ett betydande nytillskott av undervisningslokaler.

Ett förhöjt statsbidrag för anskaffning av lokaler skulle göra det lättare för kommunerna att ge eleverna möjlighet att komma in på de studievägar som de har satt som första val.

Yrkesinriktade studievägar kräver ofta 20–30 m² yta per intagningsplats, och därför är ett högre statsbidrag till både lokaler och utrustning nödvändigt om kommunerna skall klara utbyggnaden av gymnasieskolans mer yrkesinriktade studievägar, och däri inbegripes också de kortare yrkesinriktade utbildningskurserna i gymnasieskolan.

Helt olika försöksverksamheter prövas och skall utvärderas när det gäller ungdomsutbildning och praktik eller arbete, och det är bra. Det vore säkerligen också värdefullt med en försöksverksamhet när det gäller de beredskapsarbeten som ungdom kan erhålla i sex månader. Om skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen kunde med hjälp av SSA-råden i kommunerna åstadkomma en annan inriktning av beredskapsarbetena, vore det en bättre resursanvändning.

Beredskapsarbetet på sex månader bör kombineras med någon form av utbildning individuellt anpassad efter ungdomarnas behov, gärna inom det område av arbetslivet som beredskapsarbetet omfattar.

Eventuellt kan det varvas med kortare yrkesinriktade kurser i form av etappstudier eller delstudier.

Om kommunerna finge friare händer vid utformningen av kombinationen kortare individuellt anpassade kurser, varvade med praktisk arbetslivserfarenhet i ett meningsfyllt beredskapsarbete, med handledare

Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

även i den praktiska utbildningen och med förstärkning av syo-insatser, skulle man kanske kunna undvika de beredskapsarbeten som nu endast ger en viss inkomst men som ej innehåller någon form av meningsfylld sysselsättning eller yrkesutbildning. Men då måste skolan ha ansvaret för utformningen också av beredskapsarbetstillfällena.

Regeringens målsättning att alla ungdomar skall tillförsäkras arbete, utbildning eller praktik måste innebära, att insatserna skall alltigenom vara målinriktade och ge möjligheter till en god start på arbetsmarknaden.

Statsrådet slutar sitt svar med att andra insatser eventuellt kan prövas, och jag hoppas att om framställningar görs bl. a. från Blekinge län, som har stora svårigheter inom arbetsmarknaden och troligen kommer att få ännu större sådana, man kommer att ge dem ett positivt bemötande från utbildningsdepartementet.

Blekinge län har brist på högre eftergymnasial utbildning. Vi får i Blekinge län en yrkesteknisk högskolekurs som startar hösten 1977. Om man samtidigt nu kunde få till stånd en sådan försöksverksamhet som jag nyss skisserat, avseende inlemmande av beredskapsarbete i skolutbildningen, skulle det innebära en injektion på utbildningsområdet i länet som vore av mycket stort värde.

Jag undrar om statsrådet Mogård har några synpunkter på frågan hur man skulle kunna samordna de beredskapsarbeten som ungdomar kan erhålla i sex månader med utbildningspaketet. Det är ju betydande summor som utgår för ungdomsarbete, i Blekinge län nära 6 miljoner för 561 ungdomar. Därav är det statliga bidraget 75 %. Kommunen betalar 25 %.

Till sist – eftersom det är skolan som har utbildningsansvaret för ungdom mellan 16 och 18 år – anser jag att skolan måste få större inflytande över de insatser som görs av både stat och kommun.

Fru HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det är med stort intresse jag lyssnar på den moderata politikern Britt Mogård när hon listar upp alla de många initiativ som tagits av den socialdemokratiska regeringen och som antingen hunnit beslutas om eller som framarbetats under dess tid.

Olika åtgärder har tagits upp i svaret här. Bättre samverkan mellan skola och arbetsliv genom regionala planeringsråd föreslogs av den socialdemokratiska regeringen i SIA-propositionen. Frågan om en uppföljning av SYO-n har i flera år byggts upp av den socialdemokratiska regeringen. Utbildning och beredskapsarbeten för ungdom inleddes, som det mycket riktigt sägs i svaret, 1976, av den socialdemokratiska regeringen. Förslag om kortare yrkesinriktade kurser för ungdomar som inte är intresserade av den mer normala gymnasieskolans utbud föreslogs av en arbetsgrupp som tillsattes av den socialdemokratiska regeringen. Gymnasiutredningen och sysselsättningsutredningen arbetar med den socialdemokratiska regeringens direktiv.

Alltså: vad det här rör sig om är en uppföljning från den borgerliga

Tisdagen den
15 mars 1977

Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

regeringens sida av socialdemokratiska initiativ, och jag är glad över att ni utnyttjar dem och ställer er så helhjärtat bakom dem. Den komplementeringen tycker jag borde göras till fru Mogårds svar.

Emellertid blir inte alltid handlaget med socialdemokratiska reforminitiativ så handfast som det borde vara. Beslutsgången blir ibland mer än lovligt snårig.

I budgetpropositionen, vilken som bekant presenterades den 10 januari för allmänheten och riksdagen, sade regeringen nej till det förslag om korta, yrkesinriktade kurser som utarbetats under den socialdemokratiska regeringens tid. Dessa kurser skulle skraddarsys för de ungdomar som inte kunde intresseras för den vanliga gymnasieskolans utbud eller inte kunde få jobb. Kursernas innehåll och uppläggning skulle utformas lokalt beroende på ungdomarnas intresse och på den lokala arbetsmarknaden, och samspelet med arbetslivet skulle vara mycket betydande, så att kursuppläggnigen blev praktisk och verklighetsnära.

Till de här kurserna sade den borgerliga regeringen nej i budgetpropositionen den 10 januari. Sjutton dagar senare meddelades i ett pressmeddelande från utbildningsdepartementet att regeringen ändrat åsikt. Nu skulle kurserna sättas i gång. Självfallet tycker vi att det var bra, särskilt som vi bara några dagar innan i en socialdemokratisk partimotion i riksdagen hade fört fram just detta krav.

Ibland hinner alltså våra förslag knappast läggas på riksdagens bord förrän den borgerliga regeringen finner det säkrast att ändra ståndpunkt. Det är i och för sig glädjande, eftersom den här typen av utbildning innebär en stor hjälp för en mycket utsatt grupp av ungdomar och deras möjligheter att få en fast förankring på arbetsmarknaden.

Men självfallet innebär detta en mycket snårig beslutsgång. Det blir svårt för allmänheten att uppfatta turerna och snårigt för de lokala och regionala myndigheter som har att planera utifrån vad regeringen för tillfället intar för ståndpunkter.

Jag har också en invändning gentemot det förslag som senare presenterades den 3 februari, och det är en ganska allvarlig invändning. De förbättrade utbildningsmöjligheterna för dessa studieomotiverade ungdomar begränsas i tiden till den 31 december 1977 och jag undrar: Varför? Ungdomarnas svårighet att få jobb beror enligt min uppfattning till den allra största delen på att arbetsmarknadens struktur har förändrats. Näringslivet anser sig endast i ganska ringa utsträckning kunna anställa ungdomar som är helt utan yrkesvana eller utbildning. Att situationen i någon större utsträckning skulle komma att förändras när konjunkturen vänder är det väl inte många som tror. Beslutet att de korta yrkesinriktade kurserna skall vara avslutade före årsskiftet menar jag därför är dåligt genomtänkt. Eller har den borgerliga regeringen en annan syn på ungdomars svårighet att få jobb och på gymnasieskolans möjligheter att hjälpa dem att få en yrkesutbildning, så att de kan hävda sig bättre på arbetsmarknaden?

Jag vill alltså i den här interpellationsdebatten ställa ytterligare en fråga

till fru Mogård: Varför tidsbegränsades åtgärderna, som är så betydelsefulla för att genom en anpassad utbildning förbättra en utsatt ungdomsgrupps möjligheter att få en fast förankring på arbetsmarknaden?

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Min uppfattning om vilka insatser man skall sätta in för den kategori ungdomar vi nu talar om är att det först och främst – till varje pris, höll jag på att säga – bör vara utbildningsinsatser, dvs. insatser som kan föra de här ungdomarna framåt och göra deras chanser på arbetsmarknaden större.

Jag förstår att fru Håkansson med sitt tillägg också menar att praktikarbete bör på något sätt kopplas till eller förenas med utbildningsinsatser. Jag kan dock inte på rak arm svara på om det är möjligt att samordna praktik med de kortare kurser som regeringen nu har fattat beslut om.

De lokalproblem för yrkesinriktade kurser som fru Håkansson berört är ytterst besvärliga problem, framför allt på längre sikt. De korta yrkesinriktade kurserna har förvisso också problem, men i regeringens beslut ingår ett bidrag till kommunerna för de korta yrkesinriktade kurserna för t. ex. uthyrning av lokaler i näringslivet.

Fru Lena Hjelm-Wallén ägnade sig åt en egendomlig historieskrivning, men det är väl i och för sig något ofrånkomligt när vi är motståndare till varandra. Jag noterar med intresse att fru Hjelm-Wallén har fogat några nya direktiv mot regeringen till de tidigare gånge uttrycken – hittills har vi ju beskyllts för att vara "handlingsförlamade", "oförmögna" osv., men nu är vi dessutom "snåriga". Jag skäms inte ett ögonblick för att fortsätta den del av den socialdemokratiska regeringens politik som är bra och som det har rått enighet om i riksdagen. Dit hör naturligtvis insatser för arbetslös ungdom. Det är ändå en ganska våldsamt konstruktion – som väl inte ens fru Hjelm-Wallén kan tro på – att påstå att den socialdemokratiska regeringen skulle ha varit intresserad av denna kategori, men inte den borgerliga regeringen.

Det är klart att jag med största förtjusning har fortsatt det arbete som fru Lena Hjelm-Wallén i det här avseendet har påbörjat och att jag även försökt utveckla det vidare. Såvitt jag begriper har jag lyckats ganska bra. Jag lyckades nämligen få igenom någonting som fru Hjelm-Wallén aldrig lyckades med, nämligen att ge de här ungdomarna ett ordentligt tilltaget utbildningsbidrag, vilket kanske gör det möjligt att få denna utbildning att framstå som attraktiv för ungdomarna. Och det är väl det som är viktigast.

Fru Hjelm-Wallén känner säkert till att insatser av den här typen brukar vara tidsbegränsade, bl. a. naturligtvis därför att man kan tänka sig att förhållandena förändras, även om jag i likhet med fru Hjelm-Wallén inte håller det för troligt att det går särskilt snabbt. Men jag sade också avslutningsvis i mitt interpellationssvar att detta naturligtvis inte är det sista steget. Inom departementet pågår ständigt bevakning av dessa frågor

Nr 86

Tisdagen den
15 mars 1977

Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

och en ständig diskussion om vad vi vidare kan göra. Jag vill till både fru Håkansson och fru Hjelm-Wallén säga att vi är tacksamma för alla tips – vi behöver hjälp för att göra ett sådant arbete att vi kan ta hand om alla de här ungdomarna.

Fru HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag sade aldrig i mitt inlägg att den borgerliga regeringen skulle vara ointresserad av dessa frågor, och det hoppas jag verkligen inte att den är. Att ni fullföljer vad den socialdemokratiska regeringen har framarbetat och beslutat visar ju på en god vilja.

Det jag pekade på var hur ni hoppar mellan ståndpunkter i regeringsbesluten, och jag sökte orsaken till detta. Skall jag vara litet ofin, fru Mogård, kan jag endast hitta en orsak till den nuvarande ståndpunkten: det ligger en socialdemokratisk motion hos riksdagen med förslaget att de korta yrkesinriktade kurserna skall införas i det vanliga gymnasieskoleutbudet. Det missade fru Mogård att säga ja till i budgetpropositionen. Nu har ni klarat det hela under 1977 genom arbetsmarknadsbemyndigandet, men ni vill inte vara så rakryggade och säga att det här behövs också fortsättningsvis och biträda den socialdemokratiska motionen. Här är det återigen fråga om operation Rädda ansiktet. Jag tycker att det är beklagligt, både för de lokala och regionala myndigheter som har att planera utbildningen, och för de ungdomar som skall få del av den.

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Mogård för de besked som lämnats. Just när det gäller beredskapsarbetena tror jag att det är väldigt viktigt att skolöverstyrelsen går in och försöker följa upp hur de utformas liksom att man kan få in syo-konsulenter som har ansvar för att ungdomarna får en meningsfull utbildning i beredskapsarbetet. Det är ju oerhört stora resurser som står till buds.

De ekonomiska förhållandena för studerande är ett stort och mycket svårt problem att lösa. I många rapporter har det konstaterats att sambandet mellan socialgruppstillhörighet och studieambitionsnivå vid val till högre studier på tre- och fyraåriga linjer fortfarande är mycket starkt. Det förhållandet att elever inte fortsätter i gymnasieskolan direkt efter grundskoleutbildningen hör samman med detta.

De bakomliggande faktorerna är väl flera, men ett par sådana anser jag har ägnats för liten uppmärksamhet såväl bland ansvariga myndigheter som i press och övriga massmedia. Man letar förgäves efter en analys som redovisar de styrmedels verkan som bl. a. politiker, fackliga organisationer och myndigheter har bidragit med. De ekonomiska villkoren för fortsatta studier efter grundskolan bidrar nämligen till att strukturera eleverna på samma ogynnsamma sätt som före de stora skolreformernas tid.

För flera av eleverna är det tyvärr varken intresse eller samhällets behov som avgör studieinriktning och studieambition. I stället är de eko-

nomiska villkoren i hög grad avgörande. Elevers och föräldrars okunighet om olika ekonomiska möjligheter och deras lojalitet gentemot det etablerade skolsystemet har i stor utsträckning medverkat till att inte fler elever satsat på alternativa praktik- och studievägar efter grundskolan än som är fallet.

Exempel 1: Elev som slutar grundskolan söker in på gymnasieskolan, kommer in och börjar utbildningen. Studiemedel utgår då med grundbidrag, vilket är 190 kr. i månaden.

Exempel 2: Elev som inte börjar utbildning direkt efter grundskolan "påverkas" av uppsökande syo och förmås att börja en kortare yrkesinriktad kurs på högst tio veckor. De ekonomiska bidragen under studietiden utgår då med 65 kr. per dag.

Exempel 3: Elev som inte vill fortsätta studierna efter grundskolan utan vill ut och "ta sabbatsår" har stor möjlighet att få beredskapsarbete i sex månader. Han får då enligt grundlöneklass 2 200–2 700 kr. i månaden. Om vederbörande efter sex månader ej kan beredas fast anställning, överförs han till de arbetslösas skara och erhåller då understöd med 55 kr. om dagen.

De hittills vunna erfarenheterna visar att man genom att ge 16–18-åringar lön eller bidrag, som medger hel självförsörjningsgrad för dessa ungdomar, försvårar möjligheterna att efter skolfria år på här angivna villkor motivera ungdomarna att övergå till längre studier i gymnasieskolan med ett-, två-, tre- eller fyraårig utbildning. De skaffar sig under tiden ett konsumtionsmönster motsvarande den vuxnes och binds upp av löpande fasta driftskostnader, och de önskar då inte beskära sin levnadsstandard för att sätta sig på skolbänken igen i 17–18-årsåldern.

Enligt konsumentverkets beräkningar är levnadskostnaden för en tonåring i dag något över 1 000 kr. i månaden. Hur många familjer är beredda att med nuvarande bidragsformer ställa upp och helhjärtat avstå en betydande del av sin gemensamma standard för att låta ett eller två barn få fullständig gymnasieutbildning direkt efter grundskolan, och vilka standardförmåner upplever denna tonåring gentemot den som valt att få ett beredskapsarbete och arbetsmarknadsunderstöd?

Elever som sökt inträde till gymnasieskolan efter sabbatsår och som erhållit utbildningsplats har ofta avstått denna på grund av att de haft ett ekonomiskt fördelaktigt beredskapsarbete.

Detta är ett stort och mycket svårlöst problem. Jag tror inte att vi kan lösa det så lätt på vare sig ett, två eller flera år. Men en mycket viktig synpunkt är att studiebidragen måste utformas på ett annat och mer likvärdigt sätt inom alla linjer i gymnasieskolan.

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Jag finner det mycket intressant att lyssna till fru Håkansson. Hon anförde konstruktiva och sakliga synpunkter som ger uppslag och idéer. Jag tror att vår inställning är ganska samstämmig, och jag ser fram emot vidare diskussioner i frågan. Bl. a. tror jag att det

Tisdagen den
15 mars 1977

Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

är en riktig bedömning att de ekonomiska faktorerna har större betydelse än man kanske har föreställt sig. Detta ligger ju också bakom regeringens beslut att kraftigt öka utbildningsbidragen till ungdomarna i de korta yrkesinriktade kurserna.

Beträffande fru Hjelm-Walléns inlägg fann jag i ett tidigare anförande att det var en egendomlig historieskrivning. Jag kan mycket väl kalla det ofint i stället. Jag vägrar att tro att fru Hjelm-Wallén ens tror på vad hon själv säger. Det är ju roligt att få höra fru Hjelm-Wallén göra sig till tolk för diverse personer och diverse myndigheter. Jag måste sedan fråga privat, utanför kammaren, om myndigheterna gråter ut hos fru Hjelm-Wallén, för jag har faktiskt inte hört om denna förskräckliga press som de måste känna inför våra snåriga beslut osv. Hittills har faktiskt samarbetet gått ganska bra.

Sedan vägrar jag att ta upp någon diskussion om huruvida socialdemokraterna eller moderaterna var först, vad nu den diskussionen skall tjäna till. Inte tjänar den till att hjälpa ungdomarna till bättre arbete i alla fall. Jag skulle vilja föreslå fru Hjelm-Wallén att läsa interpellationssvaret noga och ingående. Kanske finns det något enda litet ord eller någon mening som icke är fru Hjelm-Wallén tidigare bekant.

Fru HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag läste interpellationssvaret mycket noga under det att fru Mogård föredrog det, och jag fann anledning att gå upp i debatten eftersom jag praktiskt taget inte fann någonting som är nytt. Då kunde det, menar jag, vara anledning att påpeka att det var en uppföljning av den socialdemokratiska politiken – och vi tackar för det.

Min fråga till fru Mogård, som jag alltså inte har fått något svar på, gäller egentligen bara det som jag finner snårigt – och flera andra har faktiskt sagt till mig att de också finner det snårigt. Den 10 januari säger man i budgetpropositionen nej till förslaget om korta yrkesinriktade kurser, och 17 dagar senare meddelas från regeringens sida att nu är det förslaget plötsligt väldigt bra. Varför? Vad hände under de 17 dagarna, fru Mogård?

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Inte för att statsrådet Mogård behöver någon hjälp att diskutera med fru Hjelm-Wallén, men jag anser mig i alla fall föranlåten att säga att det inte enbart är i fråga om ungdomsutbildningen som socialdemokraterna anser sig ha varit störst och bäst – det är ju så i varje fråga man tar upp i varje sammanhang. Det finns mycket bra idéer att ta vara på, och det tror jag att statsrådet Mogård gör i sitt fortsatta arbete.

Jag skulle vilja tacka statsrådet Mogård för den senaste repliken, och jag hoppas att man i arbetet i utbildningsdepartementet på allvar kan ta upp de här synpunkterna. Jag vore också tacksam – som jag tidigare sagt – om man kunde förlägga denna försöksverksamhet till Blekinge län.

Tisdagen den
15 mars 1977

Om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Jag trodde att fru Hjelm-Wallén skulle erinra sig vad som står i interpellationssvaret som svar på hennes fråga.

Skolöverstyrelsen har hittills i samtliga fall där kommun begärt inrättande av kortare yrkesinriktad kurs medgivit det. I budgetpropositionen sägs att om det skulle visa sig att det antal utbildningsplatser som skolöverstyrelsen förfogar över inte är tillräckligt kan regeringen av arbetsmarknadsskäl öka antalet utbildningsplatser.

Fru Hjelm-Wallén vet naturligtvis att budgetpropositionen inte skrivs i början på januari. Skolöverstyrelsen kom den 29 december 1976 och begärde en utökning. Regeringen beslöt i början på februari om en sådan utökning men byggde dessutom på med att få fram utbildningsbidrag, vilket fru Hjelm-Wallén inte hade lyckats med.

Fru HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det går ju bra att spekulera över vad jag inte skulle ha lyckats med, om jag hade suttit kvar i regeringen.

Anledningen till min fråga är att det fanns ett utarbetat paket för kortare yrkesinriktade kurser, en annorlunda intagning osv. Detta fanns färdigt, men det sade regeringen abrupt nej till i budgetpropositionen. Sedan kommer man några dagar efter och säger att de här förslagen är bra.

Vad har hänt under tiden? frågar jag. Ja, det enda faktiska som har hänt är att vi från socialdemokratiskt håll har lagt en motion i riksdagen som innehåller just det här paketet.

Sedan har jag också kritiserat den borgerliga regeringen för att den, när den lägger ett arbetsmarknadspaket och tar med yrkesinriktade specialkurser i det, gör dessa åtgärder tidsbegränsade i stället för att – vilket hade varit enklast från saklig synpunkt – stödja den socialdemokratiska motionen. Då hade vi fått in det här kursutbudet bland gymnasieskolans vanliga kursutbud. Har vi samstämmiga uppfattningar om att dessa kurser är bra, skulle jag för att få någon ordning i beslutsfattandet vilja rekommendera fru Mogård att tala med sina partivänner och de övriga borgerliga vännerna om att stödja den socialdemokratiska motionen. Då får vi den här frågan ur världen och får ett vettigt utbildningsalternativ för de ungdomar som i dag har svårt att gå till den vanliga gymnasieskolan. Det är det som är det viktigaste.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om undervisning i
skolan om behovet
av att tillvarata
naturresurserna*

§ 11 Om undervisning i skolan om behovet av att tillvarata naturresurserna

Fru statsrådet MOGÅRD erhöll ordet för att besvara herr Börjessons i Falköping (c) den 25 januari anmälda interpellation, 1976/77:86, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat mig om jag vill medverka till att eleverna i skolan meddelas kunskaper i behovet och värdet av att våra naturresurser tas till vara på ett bättre sätt än vad som nu sker.

I regeringens förklaringen framhålles: "Sträng hushållning måste ske med naturtillgångarna. Tekniken måste anpassas till kraven på en god miljö och ett samhälle i ekologisk balans." Det kan alltså inte råda några tvivel om regeringens inställning till hushållning med naturresurserna. Skolan är ett viktigt medel att nå ut med information om ekologi- och hushållningsfrågor. Jag delar således herr Börjessons uppfattning i det här avseendet.

Får jag därför något redogöra för skolans insatser hittills på det här området. I läroplansarbetet har frågor som rör utnyttjandet av naturresurserna uppmärksammats i ökad utsträckning sedan slutet av 1960-talet. I läroplanen för grundskolan framhålls att miljövården bör bilda ledmotiv för en stor del av den orienterande undervisningen om natur och samhällsliv.

I gymnasieskolan finns miljövårdsmoment integrerade i flera ämnen på de yrkesinriktade linjerna och på de treåriga linjerna. Miljövårdkundervisning saknas f. n. på vissa tvååriga linjer samt på fyraårig teknisk linje. Jag förutsätter att den förra året tillsatta utredningen om den gymnasiala utbildningen kommer att uppmärksamma detta förhållande.

Det hittills nämnda behandlar dock miljövården i ett ganska begränsat perspektiv. Under senare år har medvetenheten om hushållningsproblemen ökat i samhället. Allt fler inser betydelsen av att beakta dessa frågor i samhällsplaneringen. En viktig uppgift för skolan är att ge eleverna grundläggande kunskap om människans plats i ett stort biologiskt och socialt sammanhang, i det ekologiska systemet.

De områden som behandlas i interpellationen – energiförsörjning och materialomsättning i samhället – är i hög grad aktuella i skolundervisningen. De har fått allt utförligare behandling i många läromedel under 1970-talet, och det finns också ett förhållandevis rikligt utbud av kompletterande material som behandlar dessa frågor. Inte minst har de ideella organisationerna framställt sådant material avsett för skolan. Det är angeläget att skolornas information om aktuella miljövårdsfrågor stöds även av berörda myndigheter. Bland det som f. n. görs i detta avseende vill jag särskilt nämna följande.

Konsumentverkets energisparkkommitté har i samarbete med skolöverstyrelsen utarbetat ett studiematerial om energiproblemen, som har sänts ut till grundskolor och gymnasieskolor läsåret 1975/76.

En arbetsgrupp mellan statens naturvårdsverk och skolöverstyrelsen planerar f. n. särskilda informationsinsatser för skolan om olika aktuella miljövårdsfrågor.

Inom ramen för harmonisering av de nordiska skolordningarna utarbetas f. n. ett studiematerial om miljövårdsfrågor för lärare och elever på grundskolans högstadium. Projektet är en samnordisk produktion, som administreras av sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn. Materialet bygger på en dialogpedagogisk grundsyn och två av dess fem komponenter har rubrikerna Energi samt Återanvändning av material.

Som framgår av min redovisning har en rad åtgärder redan vidtagits i syfte att öka informationen och undervisningen om behovet att tillvarata våra naturresurser. I arbetet med läroplansuppföljningen för grundskolan liksom i utredningen om den gymnasiala utbildningen måste dessa frågor uppmärksammas. Med hänsyn till den mycket snabba utvecklingen inom miljövårdsområdet måste dock undervisningens innehåll och läromedlen löpande ses över och förnyas. Jag kommer självklart att medverka för att möjliggöra detta.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag ber att få framföra mitt tack till statsrådet Mogård för svaret på min interpellation. Jag är – det vill jag uppriktigt framhålla – särskilt tacksam för att svaret andas en positiv känsla från statsrådets sida för de frågor som jag tagit upp i interpellationen, nämligen att skolan skall medverka till att ungdomar får kunskaper om behovet och värdet av att våra naturresurser tas till vara på ett bättre sätt än vad som nu sker.

Statsrådet redovisar de åtgärder som skolan vidtagit på området för att göra eleverna medvetna om dessa problem. Det framgår av svaret att i gymnasieskolan finns miljövårdsmoment integrerade i flera ämnen på de yrkesinriktade linjerna och på de treåriga linjerna – däremot saknas miljövårdsundervisning nu på vissa tvååriga linjer och på fyraårig teknisk linje. Detta finner jag utomordentligt beklagligt, inte minst därför att man bl. a. vet att efterfrågan på tekniskt utbildade kommer att öka och knappast kommer att kunna tillgodoses när vi kommer in på 1980-talet. På samtliga de linjer där miljöundervisning fortfarande saknas bör snabba och effektiva åtgärder vidtas.

Statsrådet säger att den pågående utredningen om den gymnasiala utbildningen kommer att uppmärksamma dessa frågor. Jag vill, herr talman, understryka vikten av att så sker, inte minst därför att miljövärden enligt min mening måste få en allt vidare omfattning även i undervisningen. För elever på teknisk linje är detta, som jag ser det, särskilt angeläget.

Statsrådet framhåller att medvetenheten om hushållningsproblemen ökat i samhället och att allt fler inser betydelsen av att beakta dessa frågor i samhällsplaneringen. Jag noterar detta med stor tillfredsställelse. Det är av synnerlig vikt att statsrådet inser undervisningens betydelse

*Om undervisning i
skolan om behovet
av att tillvarata
naturresurserna*

för det ekologiska systemet. Denna fråga var en av de viktigaste i min interpellation, varför jag vill tacka statsrådet särskilt för hennes upplysning på detta område, en upplysning som jag i egenskap av riksdagsman gärna vill vidarebefordra till ett auditorium i någon skola som jag framdeles besöker. Och alldeles särskilt gäller detta statsrådets meddelande om att ett studiematerial om miljövärdsfrågor utarbetas inom ramen för harmonisering av de nordiska skolordningarna, för lärare och elever på grundskolans högstadium. Materialet, som statsrådet i korthet presenterar i sitt svar, bådär en positiv nordisk samverkan på skolans område när det gäller dessa viktiga frågor. Denna nordiska samverkan vill jag notera som särskilt betydelsefull. Vi har som bekant en intim samverkan på en rad områden mellan de nordiska länderna. Inom skolundervisningen bör detta samarbete i allra högsta grad återspeglas.

Statsrådet pekar slutligen på nödvändigheten av att dessa frågor följs upp i läroplansarbetet för grundskolan liksom för gymnasieskolan – detta särskilt med hänsyn till den snabba utvecklingen inom miljövärdsområdet. Jag noterar även detta med mycket stor tillfredsställelse. Läroplanens innehåll liksom undervisningen i stort måste självfallet följa utvecklingen. Personligen har jag stor tilltro till de sakkunniga på området som f. n. vakar över dessa frågor, vilka dess värre blivit mer eller mindre åsidosatta, enligt min uppfattning.

Herr talman! Jag vill ännu en gång tacka statsrådet för det mycket positiva svar jag fått på min interpellation och framföra som min förhoppning att skolan ges allt stöd i sitt arbete för att meddela elever kunskaper om våra naturresurser och om nödvändigheten av att ta dem till vara på ett bättre sätt än vad som nu sker och har skett. Statsrådet Mogårds svar på min interpellation i detta hänseende vittnar om statsrådets positiva inställning. Jag hoppas att hon får berörda myndigheter på sin sida i det praktiska arbetet. Jag vill framhålla önskemålet att man redan på grundskolenivån lär eleverna att beakta värdet av att våra naturresurser tas till vara. I nuvarande läge har eleverna i stora stycken vant sig vid att slit och släng är något som man kan ägna sig åt – det finns pengar till det och ingen lär dem vad detta i grunden innebär av förstörelse och vanvård av vår natur.

Jag har den erfarenheten att grundskoleelever är angelägna att veta vad vi använder skattepengarna till – om vi utnyttjar dem till vettiga ändamål för att skydda vår natur och de resurser den erbjuder. I undervisningen måste vi beakta dessa tankegångar hos eleverna. Det är där vi grundar ungdomarnas ssyn på dessa frågor och deras fortsatta intresse för de ekologiska frågorna.

Jag är, herr talman, tacksam för att statsrådet ser så positivt på dessa frågor, men jag efterlyser ändå statsrådets tankar när det gäller grundskolelevernas ifrågasättande inställning till vår tids slit och slängmentalitet. Den finns där, och det anser jag vara oroande. Samtidigt vill många ungdomar engagera sig i miljövärdsfrågor. Det är frågor som många unga gärna vill ha svar på från auktoritativt håll här i riksdagen.

Med det sagda ber jag att än en gång få tacka för svaret på min interpellation.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om försöksverksamhet med friskvård som schemabundet ämne i grundskolan

Fru statsrådet MOGÅRD erhöll ordet för att besvara herr *Bengtssons* i Göteborg (c) den 11 februari anmälda interpellation, 1976/77:97, och anförde:

Herr talman! Herr Bengtsson i Göteborg har frågat mig om jag är beredd medverka till en försöksverksamhet med friskvård som schemabundet ämne i grundskolan.

Den 27 april 1976 besvarade dåvarande statsrådet Hjelm-Wallén en likalydande interpellation av herr Bengtsson. De bedömningar av frågan som där uttrycktes delar jag. Självfallet är friskvården ytterst angelägen. Förutsättningarna att bedriva försöksverksamhet med ämnet friskvård som schemabundet i grundskolan har emellertid inte ändrats sedan dess.

För egen del vill jag komplettera det interpellationssvar som gavs förra året med att framhålla att, enligt vad jag har erfarit, skolöverstyrelsen i det pågående läroplansarbetet för grundskolan undersöker hur friskvårdsundervisningen bör samordnas med berörda ämnen och med elevvårdsarbetet. Det s. k. friskvårdsprojekt som jag vet äger rum vid en skola i Göteborg innevarande läsår kan komma att ge konkreta uppslag för detta arbete.

Herr BENGTTSSON i Göteborg (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Det svar jag har fått är exakt detsamma som lämnades på en interpellation 1976. Statsrådet säger i dag i sitt svar: "De bedömningar av frågan som där uttrycktes delar jag."

Personligen hade jag den uppfattningen att man såg mer positivt på den här frågan nu än tidigare, men så är tydligen inte fallet. Det är beklagligt.

Det finns dock ett stort intresse för friskvård. Många människor är med om att utforma friskvårdsprogram. Och varför arbetar nu så många med friskvård? Jag skall ge ett kort svar: Därför att det står alldeles klart att något måste göras för att intressera så många som möjligt för vad motion, ändrade kostvanor osv. betyder för hälsan och välbefinnandet.

För våra barn och ungdomar är det självfallet av utomordentligt stort värde att de blir informerade om friskvårdens betydelse. Vi har ett ansvar – ett stort sådant. Vi vet vilka faror som finns såväl för den enskilde

Nr 86

Tisdagen den
15 mars 1977

Om försöksverksamhet med friskvård som schemabundet ämne i grundskolan

Om försöksverksamhet med friskvård som schemabundet ämne i grundskolan

som för samhället när det gäller alkohol, sniffning, knark och läkemedelsmissbruk. Vi har i vårt land ett omfattande narkotikamissbruk, som drar allt fler barn och ungdomar ner i dessa svåra problem. Här har skolan tillsammans med bl. a. föräldrar och organisationer en verkligt stor uppgift, både på kort och på lång sikt.

Jag och många med mig anser att det skulle vara av stor betydelse att få en lektionstimme i veckan till förebyggande hälsovård i skolan. Den investeringen, fru statsråd, skulle snabbt visa sig värdefull, även om vi enbart ser det från samhällsekonomisk synpunkt. Åtskilliga av bl. a. sjukvårdens platser är nu upptagna av patienter, som absolut måste få vård för sitt missbruk av alkohol och narkotika. Detta måste vi med olika insatser från samhällets sida försöka komma till rätta med, och än en gång har skolan här sin givna plats i det förebyggande arbetet.

Det är riktigt, som interpellationssvaret nämner, att det pågår ett friskvårdsprojekt vid en Göteborgsskola under ledning av doktor Atle Wohrm. Såvitt jag vet kommer det fram mycket positiva resultat ur detta försök. Modellen är en lektionstimme per vecka till förebyggande hälsovård. Lärarkrafter från ideella organisationer deltar i undervisningen och har fortsatt kontakt med barnen efter skoltid.

Föräldrarna är välkomna till undervisningstimmen och även till aktiviteter på kvällstid. Detta visar hur det går att lägga upp ett sådant program inom skolans arbete.

"Får vi komma in i bilden redan på lågstadiet, alltså i barnens sjuårsålder, kan vi säkerligen uträtta mycket i förebyggande syfte", säger barnläkaren Erik Rato.

Herr talman! Vad menas med ett friskvårdsprogram? Vilka vill man nå med detta?

- Genom upplysning och information påverka elevernas levnadsvanor i gynnsam riktning.

- Genom upplysning och information påverka inställningen till alkohol, tobak och narkotika.

- Genom att erbjuda aktiviteter inom och utom skolan stimulera eleverna till meningsfyllda fritidsaktiviteter.

- Försöka engagera föräldrar och barn i fritidsaktiviteter och på så vis försöka stimulera till sundare kontaktmönster mellan barn och föräldrar.

- Ge eleverna en bättre information genom specialister.

- Försöka skapa en spärr mot alkohol, narkotika och tobak redan i skolan och samtidigt upplysa om betydelsen av en sund kost och motion samt peka på olika möjligheter till meningsfylld fritid.

Från olika håll görs framställningar om ett intensifierat friskvårdsarbete i skolan. Det kan utformas på olika sätt. Viktigt är emellertid att ge rejält utrymme under lektionstid för information om skadeverkningar av alkohol, tobak och narkotika och om betydelsen av bra kosthåll, motion och hygien. Det är viktigt att man lägger upp sådan information så att eleverna aktivt arbetar med problemställningarna och själva drar slut-

satser.

Friskvård som ett ämne på skolschemat skulle vara av stort värde. Därigenom kan man med träning och aktivitet skapa ett sunt intresse hos ungdomen i tidiga år i stället för att som nu satsa på eftervård.

Att vi redan tidigt i livet får klart för oss sambandet kost-hälsa-motion och hur användandet av tobak, alkohol och narkotika påverkar och förstör kroppens funktioner och på lång sikt predestinerar för många sjukdomar kan förhoppningsvis göra oss mindre benägna att utsätta vår kropp för alla dessa faror. En vinst för individen genom ett bättre hälsotillstånd och därigenom minskade utgifter för samhället genom lägre sjukvårds-kostnader måste vara en målinriktning.

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja gå in i denna debatt, eftersom herr Jonsson i Alingsås och jag under den allmänna motionstiden väckt motionen 277, där också vi framfört önskemålet att undervisning i hälso- och friskvård skall få plats på skolschemat.

Jag är helt medveten om att det framförs många propåer om det eller det ämnet som behöver komma in. Men detta är ju ett så oerhört viktigt ämne för hela vår nation, att förebygga sjukdom och att bevara sin hälsa, och det har inte prioriterats i tillräckligt hög grad. Det har varit ett huvudintresse att bota sjukdomar och inte att genom förebyggande åtgärder se till att de inte uppkommer.

Inom skolans ram kan man helt säkert i olika ämnen få möjlighet att på ett bättre sätt utnyttja de kunskaper och resurser som redan finns samlade inom skolan, först och främst genom lärarna och med utnyttjande av de specialkunskaper som t. ex. biologilärare, skolsköterskor, skolläkare, gymnastiklärare och hushållslärare har. Skolan har hälsofost-
ran inom många områden, och det är här man bör låta frisk- och hälso-
svård få större utrymme. Sambandet mellan riktig kost och lämplig
motion och dess inverkan på välbefinnandet och hälsotillståndet kan
man inte nog beakta. Arbetsgrupper kan säkert startas inom skolan bland
personal som är intresserad av att informera, vägleda och aktivera ele-
verna och som även under håltimmar och långgraster kan utforma hälso-
och friskvårdsprogram för den egna skolenheten, om centrala myndig-
heter medverkar och tar initiativ.

Jag tror att man på alla stadier med god vilja skulle kunna lägga in en veckotimme hälso- och friskvård på skolschemat. Kan man då förhoppningsvis få in i det allmänna medvetandet att det är bättre och billigare att förebygga än att bota, så är mycket vunnet.

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Herr Bengtssons i Göteborg interpellation gällde friskvård som schemabundet ämne i grundskolan, och där är mitt svar negativt – det har herr Bengtsson rätt i. Men mitt svar innebär naturligtvis inte ett avståndstagande från eller ett ointresse för friskvård i skolan eller

Nr 86

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om försöksverksam-
het med friskvård
som schemabundet
ämne i grundskolan*

Tisdagen den
15 mars 1977

Om försöksverksamhet med friskvård som schemabundet ämne i grundskolan

i andra sammanhang, tvärtom.

Friskvården kan prioriteras bättre – det ger jag fru Håkansson rätt i – och det är vad jag hoppas sker i den läroplansöversyn för grundskolan som jag nämnde i interpellationssvaret.

Herr BENGTTSSON i Göteborg (c):

Herr talman! Den som arbetar en hel del bland barn och ungdomar – inte minst gäller detta när man ser på situationen i Stockholm, Göteborg och andra stora städer, där vi, som även fru Mogård vet, har oerhört stora problem med narkotika, alkohol m. m. – blir mer och mer övertygad om betydelsen av att friskvårdsintressena, som redan sagts här, kan grundläggas på ett tidigt stadium. Man bör ge ungdomarna möjlighet att ägna sig åt annat än sådant som förorsakar de fruktansvärda problem vi har att brottas med, som vi ständigt har för ögonen och som kräver allt fler offer.

Vi har i vårt samhälle ett ganska stort antal människor sjukskrivna varje dag, inte utan orsak. Ca 30 % av patienterna som söker öppen vård har psykosomatiska, depressiva eller nervösa problem. Tusentals ungdomar mellan 15 och 25 år har redan blivit intravenösa narkomaner. Vi har åtskilliga problem med värnpliktiga som redan har blivit kroniska alkoholister. 33 % av våra ungdomar i åldrarna omkring 15 år använder – t. v. i alla fall – mellanöl lördag och söndag. Man räknar med att av dessa ca 10 % så småningom skall bli utslagna i samhället.

Detta är ju en skrämmande bild av verkligheten. Det är den bild vi har i dag. Det finns all anledning för fru Mogård och för regeringen att fundera över om inte tiden snart är inne att ägna sig åt frågan om man skall ha friskvård på skolschemat. Än en gång: Ju tidigare man lägger in undervisning och information, desto mindre risker måste det bli att barn och ungdomar kommer ut i allt detta elände. Det är en samhällsfråga av enormt stor betydelse, och därför krävs det ganska snabba åtgärder.

Ta en funderare på det här! Jag kommer i varje fall inte att lämna frågan. Jag lovar fru Mogård att jag kommer igen efter en tid, och jag kommer inte att ge mig förrän jag vet att denna fråga får ett positivt gensvar från regering och riksdag. Många människoliv står på spel, och samhället måste därför göra mycket stora ekonomiska uppoffringar, men nog skall vi väl försöka att gemensamt lösa detta på bästa sätt.

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Jag kan inte finna att herr Bengtsson i Göteborg och jag har skiljaktiga meningar beträffande problemets vikt och betydelse eller allvaret i den situation som föreligger på sina håll. Vi har heller inte, såvitt jag begriper, någon motstridig uppfattning när det gäller att friskvård är oerhört väsentligt. Vad vi skiljer oss i är i frågan om att friskvård skulle vara ett schemabundet ämne i grundskolan.

Jag undrar ändå om inte herr Bengtsson missuppfattar mig och mitt

svar. Av det framgår ju att friskvård skulle ingå i undervisningen i grundskolan. Det skulle ingå som ett moment i olika ämnen – jag hoppas att läroplansöversynen kommer fram till det, det finns alla förutsättningar för detta – men däremot inte som ett särskilt ämne. Uppriktigt sagt, herr Bengtsson, tror jag att friskvården och ungdomarna som skall undervisas i den gagnas av en sådan metod.

Det är alltså där våra uppfattningar skiljer sig och herr Bengtsson får gärna komma igen och diskutera frågan, men jag tycker att vi då skall diskutera det lilla som skiljer oss åt.

Herr BENGTTSSON i Göteborg (c):

Herr talman! Jag är överens med fru Mogård om detta, men jag vidhåller i alla fall min uppfattning att man bör schemalägga just den här delen, och det är detta jag kommer att kämpa vidare för. Att man tar in friskvården på schemat tillsammans med andra ämnen är en sak, men jag vill få in den som ett schemabundet ämne. Jag försöker att få fru Mogård med mig här, men det är tydligen litet svårt i dag. Det kanske går bättre vid ett senare tillfälle.

Dr Atle Wohrm säger ungefär så här, och jag tycker det kan vara värt att komma ihåg: Självfallet kan man inte vare sig i pengar eller på annat sätt mäta psykiskt och fysiskt välbefinnande. Det ter sig också självklart att varje insats som hindrar en enda ung människa att hamna i t. ex. narkotikamissbruk är vinstgivande från både humanitär och samhällsekonomisk synpunkt. En heroinmissbrukares månadskonsumtion kostar ca 35 000 kr. Det motsvarar det årliga belopp socialstyrelsen satsar på Torslandaprojektet. T. v. satsar även Göteborgs stad 50 000 om året i fem år. Därtill kommer det frivilliga arbete som läggs ner för att projektet skall kunna genomföras. Dessa gratisarbetare sitter inte still och väntar på resultat i form av kurvor och tabeller. De är redan nu övertygade om att modellen fungerar, att insatserna de offerar är goda investeringar i barnens och deras egen framtid.

Det är väl det som är väsentligt, och det blir naturligtvis intressant att se resultatet av detta försöksprojekt som redan visat sig vara mycket positivt. Jag har den förhoppningen att vi kan arbeta vidare åtminstone på försöksprojekt och se hur de utvecklas och att vi inte bara stannar vid Torslandaskolan. Jag kanske i alla fall kan få det löftet.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om villkoren för
försäljning av staten
tillhörig fast
egendom*

§ 13 Om villkoren för försäljning av staten tillhörig fast egendom

Herr budgetministern MUNDEBO erhöll ordet för att besvara herr Börjessons i Falköping (c) den 15 februari anmälda interpellation, 1976/77:98, till herr jordbruksministern, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat chefen för jordbruksdepartementet om han vill medverka till att förordningen (1971:727) om försäljning av staten tillhörig fast egendom, m. m. får en vidare tolkning så att sociala och humanitära skäl tillmättes en mycket stor vikt och betydelse och därmed får vara normgivande när det gäller försäljning av statlig fast egendom. Enligt fastställd ärendefördelning är det jag som har att besvara interpellationen.

Den förordning som herr Börjesson hänvisar till innehåller inte någon bestämmelse som hindrar att man i ett försäljningsärende tar hänsyn till sociala och humanitära synpunkter vid sidan av de andra omständigheter som förekommer i ärendet och som den säljande myndigheten har att beakta.

Om man i ett enskilt fall är missnöjd med det beslut om försäljning som myndigheten har fattat, kan detta överklagas hos regeringen. Jag finner det inte lämpligt att här kommentera beslutet i det enskilda ärende som herr Börjesson har tagit upp.

Enligt min mening behöver den aktuella förordningen inte ändras, eftersom det redan går att ta hänsyn till sociala och humanitära skäl vid försäljning av staten tillhörig fast egendom.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Först vill jag tacka budgetministern för svaret på min interpellation.

Även om budgetministern av förklarliga skäl inte kan kommentera ett enskilt ärende vill jag ändå av bl. a. principiella skäl närmare kommentera det enskilda markärende som ligger till grund för interpellationen. Det är nämligen så att domänverket har vägrat en lantarbetare att köpa ett ca 3 000 kvadratmeter stort markområde som inte kan utnyttjas för jordbruksändamål. Denne lantarbetare är anställd på en av domänverket ägd och utarrenderad jordbruksfastighet. Genom att denne man alltså arbetar på en av domänverkets fastigheter är han därmed indirekt knuten till domänverket. Han har haft samma arbete i tolv år och trivs med det. Han har icke för avsikt att söka sig något annat arbete. Vad som är angeläget för honom är att få en något större bostad än den som han och hans familj nu disponerar. Den nuvarande bostaden är för liten för familjen, dvs. för honom själv, hustrun och två barn. Familjen anser sig ha behov av en större och mer modern bostad, inte minst med hänsyn till att barnen bör ha egna rum. Det är ett krav som jag också anser vara helt berättigat.

Men någon bostad som fyller dessa krav finns inte vare sig på fas-

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om villkoren för
försäljning av staten
tillhörig fast
egendom*

tigheten eller i dess närhet. Det kan i sammanhanget framhållas att stora svårigheter föreligger att få tag på lämplig tomtmark, eftersom värdefull åkermark icke bör tas i anspråk för byggnadsändamål. I denna bygd torde det över huvud taget vara svårt att få tag på lämplig tomtmark utan att god åkermark exploateras, vilket ju bör undvikas. Men det finns ett lämpligt område som är så beläget att en avstyckning inte påverkar vare sig fastighetens arrondering eller brukning och där inte heller värdefull åkermark tas i anspråk. Det tomtområdet kommer inte heller att kunna utnyttjas för jordbruksändamål. Men tyvärr – jag säger tyvärr – är det domänverket som äger detta markområde, och där är man inte villig att sälja. Hade det varit en enskild ägare skulle det ha varit betydligt lättare att nå en uppgörelse om försäljning.

Vid de kontakter som tagits med domänverket har man där sagt nej till en försäljning, och man har motiverat sitt nej på ett sätt som jag här vill läsa in i kammarens protokoll. Jag citerar då ur en svarsskrivelse från domänverket daterad den 4 februari i år. Det är ett svar på min begäran om en omprövning av domänverket tidigare fattat beslut att icke sälja ifrågavarande markområde. Domänverket anför där följande:

”Domänverket iakttar stor återhållsamhet ifråga om försäljning av enstaka tomter för ny bostadsbebyggelse såvida icke tomten ligger inom planlagt bebyggelseområde eller i anslutning till befintlig bebyggelse. Domänverket anser sig därigenom följa gällande riktlinjer för bostadsbebyggelsens utveckling och även gagna det egna intresset att inte försämra de förvaltande brukningsenheternas arrondering och andra förutsättningar för rationell drift. Olägenheterna med bostadstomter inom eller i anslutning till brukningsenheter för jordbruk eller skogsbruk har under senare år blivit alltmer påtagliga. Tomtens ägare ställer ofta krav på skötseln av kringliggande mark – t ex ifråga om vattenavledning, avverkning, djurhållning, gödsling, besprutning – och verksamhet på tomten kan vara till besvär när det gäller drift och bevakning.”

Det är övervägande dessa skäl, säger domänverket, som har legat till grund för verkets prövning av nämnda förvärvsframställning. Och domänverket fortsätter:

”För domänverkets markförsäljning gäller förordningen om försäljning av staten tillhörig fast egendom m. m. (SFS 1971:727). Dessa föreskrifter ger inga möjligheter att i försäljningsärendet ta hänsyn till köparens relationer till domänverket – anställda i verket eller andra personer med anknytning till verket får icke favoriseras. När det gäller sättet för försäljning, som enligt huvudregeln skall ske på offentlig auktion eller genom anbudsinfordran, ger föreskrifterna viss möjlighet till avsteg. Denna möjlighet utnyttjar domänverket vid försäljning av disponerade objekt (arrendegårdar, arrendetomter, hyreslägenheter, fritidsbostäder m. m.) men i övrigt mycket restriktivt. Försäljning under hand av tomt för nybyggnad av bostadshus sker endast i undantagsfall. Förhållandena är då sådana att försäljningen ger stora fördelar för domänverket eller är motiverad av andra starka skäl (humanitära, sociala m. m.) samt att annat

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om villkoren för
försäljning av staten
tillhörig fast
egendom*

rimligt alternativ för bostadsfrågans lösning ej föreligger. Det skall vidare stå helt klart att försäljningen ej medför några olägenheter för domänverket vid drift och bevakning av den berörda egendomen. I det här aktuella ärendet föreligger ej sådana förhållanden som nyss sagts. Med hänvisning till det ovan sagda får domänverket meddela att verket ej är berett att ompröva sitt beslut att avslå ifrågavarande framställning om tomtförvärv."

Jag skall, herr talman, i all korthet kommentera denna skrivelse. Varken från driftsynpunkt eller i andra avseenden torde det innebära några olägenheter att företa den nämnda tomtavstyckningen. Alla krav från den blivande tomtägaren på skötsel av kringliggande mark saknar verklighetsunderlag, bl. a. beroende på markens läge. Markområdet är ytterst lämpligt för bebyggelse med tanke på markens beskaffenhet och avsaknaden i bygden av lämplig tomtmark för bostadsbebyggelse – såvida inte, som jag tidigare sagt, prima åkermark skall tas i anspråk för ändamålet.

När det gäller talet om favorisering är det inte fråga om annat än att domänverket ger möjligheter för en anställd på av verket ägd fastighet att få köpa ett markområde, som nästan kan betraktas som impediment, alltså ur jordbrukssynpunkt värdelös mark. Jag kan inte förstå domänverkets tal om favorisering. Det är inte fråga om annat än att underlätta möjligheten för den anställde att ha kvar sin anställning, att i framtiden inte behöva bosätta sig i närmaste tätort och då få köravstånd till sin arbetsplats om ca en halv mil. Arbetet underlättas om han kan bo kvar på sin arbetsplats, och den möjligheten föreligger om han får köpa det markområde som det här är fråga om. Med hänsyn till bl. a. djurhållningen på fastigheten är det ytterst värdefullt om den anställde bor i anslutning till arbetsplatsen.

Det är frestande att föreställa sig att det i stället hade varit en privat ägare till markområdet i fråga. Jag har väldigt svårt att föreställa mig att denne skulle ha varit ovillig att försälja ett markområde till en av sina anställda. Men staten kan tydligen – i detta fallet domänverket – bortse från rationella, mänskliga och sociala skäl. Kan det möjligen vara så att det här markområdet inte presterar några större summor pengar vid försäljningen och därför är ointressant för domänverket att försälja? Jag begär inte att budgetminister Mundebo skall ge något svar på dessa allmänmänskliga reflexioner, men jag har ändå velat framföra dem, eftersom det hela tiden – märk väl detta – är fråga om hänsynstagande till "den lilla enskilda människan".

Nu säger budgetministern att några bestämmelser som hindrar att man i ett försäljningsärende tar hänsyn till sociala och humanitära skäl ej torde föreligga. Men det är just den primära frågan om sociala och humanitära skäl som man inte tagit hänsyn till i det här fallet. Hade man tagit dylik hänsyn hade jag inte behövt besvara budgetministern med denna interpellation.

Herr TALMANNEN lät nu klubban falla och yttrade:

Jag får erinra den ärade talaren om att kammaren endast äger överlägga om den befattning regeringen haft med den aktuella frågan.

Talaren fortsatte:

Herr talman! Jag ber om överseende. Det är mig veterligt första gången som jag givit herr talmannen anledning att låta klubban falla i ett anförande. Det skall för mig bli en erinran inför framtiden. Låt mig ändå avsluta med att säga följande.

Budgetministern anför bl. a. i sitt svar att om man i ett enskilt fall är missnöjd med ett beslut, så kan detsamma överklagas hos regeringen. Jag är medveten om att denna möjlighet finns, men då vill jag fråga budgetministern: Skulle det inte vara lämpligt att vederbörande myndighet i den skrivelse där beslutet meddelas anger besvärsmöjligheten? Den skrivelse, där beslutet om att domänverket inte var villigt att avyttra markområdet i fråga meddelas, var på två och en halv rad och hade följande lydelse:

”Med hänvisning till telefonsamtal av den 15 oktober 1976 får jag härmed bekräfta att domänverket inte är villigt att avyttra markområdet i fråga.”

Det hade funnits plats för en besvärshänvisning, men, som sagt, en sådan saknas. Och på grund av bristande kunskaper om besvärsmöjligheten överklagades inte beslutet.

Ja, nu är det bara så att domänverket sagt att det ej vill avyttra markområdet i fråga. Nu är det endast fråga om vi som ansvariga politiker har möjlighet att ändra domänverkets beslut.

Jag har full förståelse för att budgetministern inte ville ta ställning till sakfrågan på interpellationsnivå, men jag förväntar mig att budgetministern kan få möjlighet att pröva ärendet i annan ordning. Och då hoppas jag på ett mer positivt svar än det jag har fått på min interpellation.

Än en gång ett tack för svaret och en ursäkt för att jag har överskridit riksdagsmans befogenheter – men det var på grund av bristande kunskap på området.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag skall fortfarande inte gå in på det enskilda ärendet. Men låt mig bara i den principfråga som herr Börjesson i Falköping sist berörde säga att jag anser att i de fall då besvär rätt föreligger, så bör information om hur och när besvär skall inlämnas finnas med i beslutet.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Det innebär i klartext att om vederbörande finner skäl att ta upp en ny framställning till domänverket, så finns det då möjligheter att återkomma till budgetministern, och budgetministern har då möjligheter att pröva ärendet i vederbörlig ordning.

Tisdagen den
15 mars 1977

*Om villkoren för
försäljning av staten
tillhörig fast
egendom*

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag tror att herr Börjesson i Falköping drar en för långtgående slutsats av min deklaration i den principiella frågan.

Det aktuella ärendet är avgjort, och besvärstiden är passerad.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1976/77:66 till trafikutskottet

1976/77:74 till försvarsutskottet

1976/77:95 bilaga 1 till jordbruksutskottet

bilaga 2, med undantag av kreditgarantier för lån till hantverks- och industriföretag m. m., till arbetsmarknadsutskottet

i övrigt till näringsutskottet

1976/77:108 bilaga 3 punkten 2 till utbildningsutskottet,

punkterna 3 och 4 till kulturutskottet

bilaga 4 till utbildningsutskottet

i övrigt till skatteutskottet

§ 15 Föredrogs men bordlades åter

konstitutionsutskottets betänkanden 1976/77:25–28

skatteutskottets betänkanden 1976/77:26–28

justitieutskottets betänkande 1976/77:23

försvarsutskottets betänkanden 1976/77:8–10

socialförsäkringsutskottets betänkande 1976/77:18

utbildningsutskottets betänkanden 1976/77:16–18

trafikutskottets betänkande 1976/77:12

näringsutskottets betänkanden 1976/77:20 och 21

civilutskottets betänkanden 1976/77:9–17

§ 16 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen

1976/77:116.

§ 17 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle dels justitieutskottets betänkande nr 23 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden, dels trafikutskottets betänkande nr 12 samt näringsutskottets betänkanden nr 20 och 21 sättas närmast efter konstitutionsutskottets betänkande nr 28.

§ 18 Anmälades och bordlades

Motioner

1976/77:1424 av herr *Bladh*

1976/77:1425 av herr *Johansson* i Jönköping *m. fl.*

1976/77:1426 av herr *Olsson* i Edane *m. fl.*

1976/77:1427 av herr *Stridsman m. fl.*

med anledning av propositionen 1976/77:55 om folkhögskolan

§ 19 Meddelande om frågor

Nr 86

Tisdagen den
15 mars 1977

*Meddelande om
frågor*

Meddelades att följande frågor framställdes

den 14 mars

1976/77:312 av herr *Knutson* (m) till herr justitieministern om åtgärder mot narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalterna:

Narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalter i landet tyder på att narkotika i stor omfattning smugglas in till interner. I diskussionen om åtgärder för att stoppa denna olagliga distribution, som får så svåra konsekvenser för många intagna, framförs ofta förslaget att sätta in speciellt utbildade spaningshundar på anstalterna. Dessa hundar skulle dels bli till effektiv hjälp vid visiteringar av besökande och interner som varit på permission, dels användas vid undersökningar rörande förekomsten av narkotika på anstalterna.

Är justitieministern beredd att vidta kraftfulla åtgärder mot narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalterna, bl. a. genom att i stor utsträckning sätta in "narkotikahundar"?

den 15 mars

1976/77:313 av herr *Hellström* (s) till herr socialministern om utbyggnadsprogrammet för barnomsorgen:

Partisekreteraren i ett av regeringspartierna, moderata samlingspartiet, har angripit den av riksdagen antagna planen för daghemsutbyggnaden. Mot denna bakgrund vill jag till herr socialministern ställa följande fråga:

Har regeringen övergivit utbyggnadsprogrammet om 100 000 nya daghemsplatser fram till 1980?

1976/77:314 av fru *Dahl* (s) till herr socialministern om utbyggnadsprogrammet för barnomsorgen:

I en interpellationsdebatt den 1 mars 1977 deklarerade socialministern att regeringen avser att fullfölja det utbyggnadsprogram för barnomsorgen som riksdagen, på förslag av den socialdemokratiska regeringen, fattade beslut om 1976.

Därefter har emellertid en auktoritativ talesman för moderata samlingspartiet offentligt ifrågasatt om riksdagsbeslutet om utbyggnad av barnomsorgen bör fullföljas.

Mot bakgrund härav vill jag fråga herr socialministern:

Står hela regeringen fast vid sin tidigare utfästelse att 1976 års beslut om utbyggnad av barnomsorgen skall fullföljas?

Hur bedömer socialministern att sådana uttalanden från ett av regeringspartierna påverkar de aviserade överläggningarna med Kommunförbundet i denna fråga?

Tisdagen den
15 mars 1977

*Meddelande om
frågor*

1976/77:315 av herr *Peterson* i Nacka (s) till herr ekonomiministern om utbyggnadsprogrammet för barnomsorgen:

En av de främsta företrädarna för moderata samlingspartiet – parti-sekretärer Lars Tobisson – hävdar att kommunerna inte bör fullfölja riksdagens beslut om utbyggnaden av barnomsorgen.

Jag vill därför fråga herr ekonomiministern:

1. Har herr Tobissons förslag något samband med statsminister Fäll-dins uttalande om att vissa reformer skall genomföras i långsammare takt?

2. Anser herr Bohman att riksdagens beslut om minst 100 000 nya daghemsplatser på fem år måste fullföljas?

3. Anser herr Bohman att det är barnfamiljerna som skall betala för regeringens misslyckade ekonomiska politik?

1976/77:316 av herr *Hjorth* (s) till herr statsrådet Johansson om kärnkraftsutbyggnaden i Forsmark:

Oron för sysselsättningen bland byggnadsarbetarna och övriga anställda vid kärnkraftsbygget i Forsmark har ej dämpats. Tvärtom har såväl de många olika uttalandena ifrån regeringsmedlemmar som artiklar i pressen ökat osäkerheten inför framtiden. Ej heller har klara besked kunnat lämnas vid de uppvaktningar som ägt rum.

Arbetena med aggregat 1 och 2 pågår som planerat, medan förberedelsearbetena för det tredje aggregatet bedrivs i reducerad omfattning, i avvaktan på besked av regeringen. Många är osäkra på om de skall försöka få annat arbete och om de vågar sig på att bygga egna hem, och kommunen vet inte vilken utveckling man skall planera för. Det är för alla parter angeläget att regeringen talar om hur man skall ha det med kärnkraftsutbyggnaden. Om Forsmark 3 skall stoppas får det allvarliga konsekvenser för sysselsättningen.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till herr statsrådet Johansson:

Avser regeringen ta initiativ som syftar till att det tredje aggregatet i Forsmark utan dröjsmål får byggas färdigt?

1976/77:317 av herr *Holmqvist* (s) till herr försvarsministern om sammansättningen av beredningen för utvärdering m. m. av framtida flygplanssystem:

Regeringen har nyligen tillkallat en beredning som skall granska olika alternativ för att tillgodose försvarets behov av stridsflygplan.

Eftersom flygplansanskaffningen utgör 60 % av det militära försvarets totala utvecklings- och materielkostnader är ställningstaganden i denna fråga av stor betydelse.

Vilka är försvarsministerns motiv för att beredningen fått en sådan sammansättning att den enbart ger insyn för regeringspartierna?

1976/77:318 av fru *Fredrikson* (c) till herr socialministern om åtgärder för att förhindra förtäring av metanolhaltiga vätskor:

Avser statsrådet att vidta åtgärder som helt kan förhindra förtäring av metanolhaltiga vätskor?

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 17.34.

In fidein

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 86

Tisdagen den
15 mars 1977

*Meddelande om
frågor*